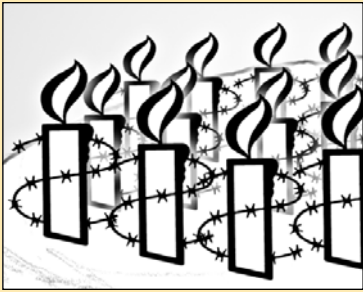

Sivari keskus suunnittelee koulutusjakson lyhentämistä

Lapinjärven koulutuskeskus valmistelee uudistusta, joka lyhentäisi siviilipalveluksen alussa olevan koulutusjakson nykyisestä 32 vuorokaudesta 28:aan. Samalla koulutuserien määrä vähenisi 20:stä 16:aan vuodessa ja erien koko kasvaisi. Uudistuksen jälkeen keskuksessa olisi kerrallaan vain yksi koulutuserä nykyisen kahden sijasta.

► Jatkuu sivulla 2

Totaalien virta jatkuu

Totaalikieltäytyjien virta jatkuu tasaisena. Kesäkuun loppuun mennessä vuonna 2001 on tuomittu käräjäoikeuksissa jo 22 Aseistakieltäytyjäliiton tuntemaa totaalia. Todellinen määrä on vielä suurempi.

► Jatkuu sivulla 3

Totaalien massaoikeudenkäynti 27. 9.

Loviisan käräjäoikeuteen suunnitellaan kutsuttavan toistakymmentä siviilipalvelusrikoksesta syytettyä totaalikieltäytyjää tuomittavaksi 27. syyskuuta yhdessä suuressa oikeudenkäynnissä.

Aseistakieltäytyjäliitto on aikeissa järjestää Loviisassa samana päivänä totaalikieltäytymistä käsittelevän seminaarin mikäli kiinnostusta löytyy.

Toivommekin massaoikeudenkäyntiin mahdollisesti haastettavien ottavan yhteyttä pikimmiten liiton lakiasiainsihteriin Juha Kelttiin (ks. s. 4 harmaa laatikko). Seminaarista kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä AKL:n toimistolle.

Sivarien asumisasiat vihdoinkin esillä julkisuudessa

Siviilipalvelusmiesten asumiskustannusten korvaamisjärjestelmän katastrofaalinen tilanne oli esillä julkisuudessa heinäkuussa. Työministeri Tarja Filatov kertoi Helsingin Sanomien haastattelussa 17.7., että esittää sivarien asumiskustannusten siirtämistä valtiolle, mikäli saa hallituksessa "riittävää tukea" muilta ministereiltä. Ainakaan työministeriön budjettiesitykseen se ei kuitenkaan sisälly.

Asumiskustannusten korvaamisvelvoitteen siirtäminen joko kokonaan tai osittain valtiolle olisi Aseistakieltäytyjäliiton mielestä ainoa ratkaisu nykytilanteeseen. Pelkkä valvonnan kiristäminen johtaisi palveluspaikkapulan pahenemiseen. Asumiskustannusten siirtämistä päätyivät esittämään myös asiaa vuonna 1999 selvittänyt työryhmä sekä samana vuonna kokonaisuusarvioon siviilipalvelusjärjestelmän kehittämistarpeista antanut selvitysmies Jukka Kekkonen.

► Jatkuu sivulla 4

Bomspotting III – ydinaseita vastaan Belgiassa

"Kun kysyin äsken operaatiota johtavalta poliisilta mikä on tilanne ulkona tukikohdassa, hän vastasi: 'Kaaos, täydellinen kaaos.'"

-Pol D'Huyvetter, Kleine Brogel 16.4.2001

Daniel Vera

Pääsiäismaanantai on länsieurooppalaisen rauhanliikkeen perinteinen toimintapäivä. Tänäkin vuonna mielenosoituksia järjestettiin ainakin Belgiassa, Englannissa, Hollannissa ja Saksassa. Näistä saavutuksiltaan ylivoimaisesti merkittävin oli Belgian "Bomspotting III"-niminen ydinaseiden vastainen tapahtuma Kleine Brogelin lentotukikohdan ulko- ja sisäpuolella.

Bomspotting III oli 1000-1500 osanottajan mielenosoitus, jonka yhteydessä järjestettiin suurin koskaan tehty kansalaistarkastus. Kansalaistarkastukset ovat avointa kansalaistottelematto-

muutta, jonka perusteena ovat Haagin kansainvälisen tuomioistuimen 8. heinäkuuta 1996 antama neuvoantava päätös ja Nürnbergin periaatteet. Näiden kansainvälisen lain osien voidaan katsoa oikeuttavan lievään valtiollisen lain vastaiseen toimintaan ydinaseriisunnan edistämiseksi. Kleine Brogelissa säilytetään kymmentä yhdysvaltalaisista B61-lämpöydinpommia. Tarkastajat etsivät sellaisia todisteita, joilla Belgian hallitus voitaisiin pakottaa myöntämään ydinaseiden olemassaolo Belgiassa.

► Jatkuu sivulla 9

Makedonia.org

Makedonia – Läntisen konfliktinhallinnan uhri

Tiedonvälitys-poliittis-sotilaallinen kompleksiksi on kertonut meille lukemattomia kertoja, että paikalliset konfliktit ovat yksinomaan paikallisten aiheuttamia. Kansainvälisellä "yhteisöllä" on asiassa vain jalon sankarin rooli, joka yrittää suostutella osapuolet istumaan neuvottelupöytänsä. Sen sijaan tällä kertaa näyttämöllä on Makedonia, eikä kompleksiksi ole oppinut mitään Kroatian jälkeen.

► Jatkuu sivulla 8

Sivari & Totaali -lehti on Aseistakieltäytyjäliitto ry:n neljästi vuodessa julkaisema antimilitaristinen kulttuurilehti.

ISSN 1235-4406

Tilaukset 80 mk/vuosi.
Tili LEONIA 800017-750541.
Lehden tilaus sisältyy Aseistakieltäytyjäliiton jäsenmaksuun.

Päätoimittaja: Johanna Koskinen
Toimitus: Simo Hellsten, Jyrki Lappalainen, Sampsa Oinaala, Kaj Raninen, Hans Hellen

Painopaikka:
Pyhäjokiseudun kirjapaino SLP oy, Oulainen

Kaikki kiinnostuneet voivat lähettää materiaalia julkaisuumme. Seuraava numeron deadline on 24. elokuuta 2001.

Toimitustyön kannalta olisi helppointa, jos juttusi saapuisivat meille levykkeellä tai sähköpostina, mutta otamme toki vastaan myöskin käsin kirjoitettuja hengentuoksia. Kuvitusta voi lähettää paperilla tai kuvatiedostoina disketillä tai sähköpostilla liitetiedostona.

Me toimituksessa katsomme oikeudeksemme päättää julkaistavista jutuista ja tarvittaessa lyhentää niitä sekä korjata kielioppi- ym. virheitä.

Lehdessä esitetyt artikkelit eivät välttämättä vastaa kaikkien kirjoittajien tai toimituskunnan näkemyksiä. Kukin seisoo omien artikkeliansa takana.

Sivari & Totaali on kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsen.

Sivari keskus suunnittelee koulutusjakson lyhentämistä

Simo Hellsten

Jatkoa etusivulta...

Uudistuksen jälkeen siviilipalvelusmiesten, jotka ovat saaneet palvelupaikan ennen koulutusjakson päättymistä, työpalvelun alkamispäivä olisi maanantai. Nykyinen käytäntö, jonka mukaan työpalveluun siirrytään perjantaina, on aiheuttanut sekaannuksia. Niille siviilipalvelusmiehille, jotka eivät palvelus-

paikkaa ole koulutusjakson päättymiseen mennessä onnistuneet hankkimaan, järjestettäisiin koulutuskeskuksessa ohjattua palvelupaikan etsintää.

Koulutusjakson sisältöön uudistus ei juurikaan vaikuttaisi. Lyhennys korvattaisiin esim. luennoista ja liikunnasta koostuvalla iltaopetuksella.

Koulutusjakson lyhennystä osana johdotehtäviin valmentavaa oppisopimus-

koulutusta valmistellut Lapinjärven koulutuskeskuksen toimialavastaava Staffan Malmström luonnehtii uudistusta "tiivimmäksi kokonaisuudeksi", joka on "toteutettu sivareiden näkökulmasta". Malmströmin mukaan siviilipalvelusmiehet pitävät nykyistä koulutusjaksoa liian pitkänä. Sivareiden kyllästyminen opetukseen ilmenee mm. "neljän viikon syndroomana": poissaolot lisääntyvät huomattavasti koulutusjakson lopulla.

Malmström kertoo, että uudistuksen jälkeen erilaisia ryhmiä voitaisiin huomioida siviilipalveluskoulutuksessa paremmin. Ruotsinkielisten lisäksi oman koulutuseränsä saattaisivat saada esimerkiksi maahanmuuttajat. Myös Norjassa toteutettua VOKT-ohjelmaa on suunniteltu toteutettavan Suomessa siten, että vuosittain yksi siviilipalvelusmiesten koulutuserä koulutettaisiin väkivaltaa ehkäisevään nuorisotyöhön (katso alla).

Työministeriö on alustavasti suhtautunut koulutusjakson tiivistämiseen myönteisesti. Toteutuessaan uudistus tulisi voimaan vuoden 2003 alusta.

Sampsa Oinaala

Sivareille heijastimet

Kaikille siviilipalveluskeskuksessa koulutusjakson suorittaville siviilipalvelusmiehille jaetaan tänä vuonna rauhanmerkillä varustettu heijastin. Ilmaiset heijastimet ovat osa Liikenneturvan ja Lapinjärven koulutuskeskuksen yhteistyötä siviilipalvelusmiesten liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Lisäksi yhteistyö tuo koulutusjaksoille liikenteen riskeistä varoittavat luennot, joita käyvät pitämässä itse liikenneonnettomuuden kokeneet henkilöt.

Koulutuskeskuksessa työskentelevä Staffan Malmström näkee liikenneturvallisuutta lisäävänä tekijänä myös sen, että siviilipalveluskeskuksen työviikko päättyy perjantaisin jo klo 11. "Vasta illalla varuskunnista pois pääsevät varusmiehet kaahaavat viikonlopunviettoon", hän toteaa.

Sivareita ehkäisemään koulukiusaamista?

Simo Hellsten

Rikoksentorjuntaneuvoston asettama työryhmä esittää, että siviilipalvelusmiehiä koulutettaisiin ja käytettäisiin kou-

lukiensaamisen ehkäisemiseen. Esityksen mukaan joka vuosi yhdelle koulutusjaksolle annettaisiin erityinen aiheeseen valmistava koulutus, jonka jälkeen heidät sijoitettaisiin työskentelmään nuorten pariin kouluun ja kuntien kulttuuri-, vapaa-aika- ja nuorisotoimien palvelukseen. Norjassa siviilipalvelusmiehiä on käytetty vastaaviin tehtäviin vuodesta 1995, ja tulokset ovat olleet myönteisiä.

Aseistakieltäytyjäliiton mukaan aloite on periaatteessa erittäin kannatettava. Liitto toivoo, että parhaimmillaan aloite merkitsisi alkua vapaaehtoisten siviilipalvelusmiesten käyttämiseen erilaiseen konfliktinehkäisyyn laajemminkin sekä Suomessa että ulkomailla.

ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITTO RY

AKL on vuonna 1974 perustettu nuorten rauhanjärjestö. Sillä on kaksi roolia: toisaalta se toimii aseistakieltäytyjien etujärjestönä, toisaalta se on kaikille avoin militarismiin vastainen järjestö. Sen jäseneksi voivat liittyä ja siinä toimia kaikki iästä tai sukupuolesta riippumatta.

AKL ei usko aseisiin perustuvaan turvallisuuteen. On väärä lähtökohta, että eri valtioiden ja niissä asuvien ihmisten intressit ovat vastakkaiset, että turvallisuus on turvallisuutta toisia valtioita, toisia ihmisiä vastaan. Toisten ihmisten tappaminen tai

siihen valmistautuminen ei luo suojaa todellisia uhkia, esim. ympäristö-ongelmia tai köyhyyttä vastaan. Pikemminkin sota ja asevarustelu pahentavat näitä ongelmia tuhlaamalla niiden ratkaisemiseen kipeästi tarvittavia taloudellisia ja inhimillisiä voimavaroja. Ihmiskunta voi ratkaista olemassaolonsa ja kotiplaneettaansa uhkaavat vaarat vain toimimalla yhdessä.

Aseisiin perustuvan turvallisuuden sijasta AKL haluaa omalta pieneltä osaltaan olla rakentamassa maailmaa, jossa vallitsee todellinen

turvallisuus. Turvallisuus, joka ei perustu aseisiin, vaan siihen, ettei kukaan enää tarvitse aseita. AKL:n toiminnan pohjana on kansainvälinen sodanvastustajien julistus: "Sota on rikos ihmiskuntaa vastaan. Siksi olen päättänyt olla tukematta minikäänlaista sotaa ja kamppaila sotien kaikkien syiden poistamiseksi". AKL näkee sotien syinä ihmisten välisen epä tasa-arvon ja todellisten vaikutusmahdollisuuksien puutteen. Toisin sanoen se näkee sotien syynä rakenteellisen väkivallan, joka puolestaan luo väkivaltaisia rakenteita - armei-

joita. Paitsi, että armeijat ovat tulosta rakenteellisesta väkivallasta, ne myös ylläpitävät sitä. Sen takia pidämmekin aseistakieltäytymistä ja antimilitarista toimintaa tärkeänä osana taistelussa oikeudenmukaisemman maailman puolesta.

Aseistakieltäytyjäliitto toimii siviilipalveluksen kehittämiseksi niin, että aseistakieltäytymisestä tulee varteentotettava vaihtoehto yhä useammalle asevelvolliselle, ja tukee totaali-kieltäytymistä.

Totaalikieltäytyjä Huttusen tuomio puolittui

Loviisan kärjäoikeus tuomitsi 19.6. Mäntässä asuvan 25-vuotiaan puutarhuri Pekka Huttusen 90 päivän vankeusrangaistukseen oikeudenkäynnin kohtuutoman pitkittymisen johdosta. Syyttäjä vaati hänelle 181 vrk:n tuomiota. Huttunen oli kieltäytynyt ensimmäisen kerran jo heinäkuussa 1995.

Siviilipalvelusrikoksesta tuomitaan ehdotonta vankeutta, joka vastaa puolta jäljellä olevasta palvelusajasta. Huttusen osalta vaatimus perustui siihen, että hän oli suorittanut siviilipalveluskeskuksessa 32 päivän koulutusjakson ja kieltäytynyt sen jälkeen. Huttunen perusteli kieltäytymistään muun muassa sillä, että armeijalaitos on maailmanlaajuisesti suurin ihmisoikeuksia riistävä ja hyvinvoinnin tasapuolista jakautumista estävä organisaatio.

Huttusen lievempi rangaistus perustui siihen, että hän oli kieltäytynyt jo

vuonna 5.7.1995 Vaasan siviilipalveluskeskuksessa. Hän oli tosin joutunut vielä uudistamaan kieltäytymisensä Lapinjärven koulutuskeskuksessa 20.3.2000 ja valittamaan Helsingin hallinto-oikeuteen saatuaan vielä 3.11.2000 jo kolmannen palvelukseenastumismääräyksen.

Huttunen oli kuulusteltu jo 24.8.1995 ensimmäisen kieltäytymisensä vuoksi, mutta poliisilaitosten viivyttelyn takia asia saatiin syyteharkintaan Vaasassa 24.3.1998. Huttunen haastettiin vasta 21.12.1999 pidettyyn Vaasan kärjäoikeuden istuntoon, jossa syyte hylättiin vanhentuneena. Vaasan hovioikeudessa enempää kuin korkeimmassa oikeudessa muutosta ei saatu.

Huttunen on valittanut melkein kuusi vuotta sitten alkaneen oikeudenkäynnin kohtuuttomasta kestosta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Odotusajana Huttuselta muun muassa evättiin

passi eikä hän saanut pyytämäänsä selvitystä asiansa etenemisestä.

Loviisan kärjäoikeudessa käsiteltiin Huttusen toista kieltäytymistä 20.3.2000 – kolmannen palvelukseenastumismääräyksen Lapinjärven koulutuskeskus oli peruuttanut ennen kuin valitus ehdittiin ratkaista.

Laamanni Harri Äimän johdolla istunut kärjäoikeus hylkäsi Huttusen vaatimuksen syytteen hylkäämisestä tai rankaisematta jättämisestä. Rankaisemista sinänsä ei nytkään katsottu perus- ja ihmisoikeuksien loukkaukseksi.

Huttusen tuomio kuitenkin puolitettiin rikoslain 3 luvun 5 § 2 mukaisesta erityisestä syystä. Kärjäoikeus perusteli ratkaisun kuten laki vaatii: "Kärjäoikeus katsoo, että ottaen huomioon asian merkitys Huttuselle, asian vaikeusaste ja Huttusen oma aktiivisuus asiassa hänen oikeutensa oikeudenmukaiseen oikeu-

denkäyntiin kohtuullisessa ajassa ei ole toteutunut. Rikosasian käsittely on pitkittynyt ilman Huttusen omaa syytä ja verrattaessa käsittelyaikaa muihin siviilirikosasioiden käsittelyaikoihin hän ei ole tullut kohdelluksi tasavertaisesti lain edessä perustuslain 2 luvun 6 §:n mukaisesti. Avoimna ollut oikeudenkäynti on sitonut Huttusta ja vaikeuttanut hänen yksityiselämäänsä monin eri tavoin. Näillä ja erityisillä syillä ja kun yleinen etukaan ei tapauksessa muuta vaadi, Huttunen voidaan rikoslain 3 luvun 5 § 2 momentin nojalla tuomita siviilipalveluslain 26 §:n 1 momentin mukaista vähimmäisaikaa lyhyempään rangaistukseen."

Huttunen ilmoittaa saattavansa ratkaisun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tietoon. Oikeudenkäynnin pitkittymisen syyt selvitetään Suomessa rinnan ihmisoikeusprosessin kanssa.

Totaalien virta jatkuu

Suomessa "kakkua" jo 22 mielipidevangille...

Jatkoa etusivulta...

Amnesty International tunnusti heinäkuun alussa taas neljä totaalia mielipidevangiksi. Mielipidevangit ovat 22-vuotias porvoolainen Ilkka Forsblom, 20-vuotias kuopiolainen Aleks Sutinen, 20-vuotias sulkavalainen Lauri Kostiaainen sekä 24-vuotias vakkasuomalainen mies, joka ei halua nimeään julkisuuteen. Forsblom suorittaa 197 vrk:n tuomiota Helsingin työsiirtolassa, Sutinen 197 vrk:n tuomiota Naarajärven vankilassa, Kostiaainen 194 vrk:n tuomiota Iskolan avovankilassa ja

vakkasuomalainen mies 92 vrk:n tuomiota Satakunnan vankilassa Huittisissa. Kostiaainen on tuomittu asevelvollisuudesta kieltäytymisestä, muut kolme siviilipalvelusrikoksesta. Edellisen lehden ilmestymisen jälkeen Amnesty adoptoi myös 22-vuotiaan helsinkiläisen Sampsa Oinaalan, mutta hän on jo vapautunut. Kaikkiaan Amnesty International on marraskuun 1999 jälkeen tunnustanut mielipidevangiksi jo 22 suomalaista totaalkieltäytyjää. Muissa Euroopan Unionin jäsenmaissa ei ilmeisesti ole Al:n tunnustamia mielipidevankeja.

Totaalikieltäytyjä Rautiaisen tuomiokierre jatkuu

Kutsunnoista kieltäytyneen totaalkieltäytyjä Antti Rautiaisen tuomiokierre jatkuu. Kotkan kärjäoikeus muunsi 6.4. vankeudeksi kolme Rautiaisen kutsunnoista poisjäämisestä saamaa sakkorangaistusta sekä yhden uhkasakon, joka oli seurausta poissaolosta oikeudenkäynnistä. Vankeutta langetettiin yhteensä 35 päivää. Rautiaisen on kieltäytynyt osallistumasta kutsuntoihin marraskuusta 1997 alkaen jo kymmenen kertaa, eikä kiertelle ole näkyvissä loppua.

Kutsunnoista kieltäytynyt totaalkieltäytyjä etsintäkuulutetaan ja kun hän

joutuu tekemiseen poliisin kanssa, hänelle annetaan sakkoa ja uusi määräys osallistua kutsuntoihin. Jos hän jättää menemättä, sama toistuu yhä uudelleen. Mikäli sakkoja ei makseta eikä niitä saada varattomuuden takia ulosmitatuksi, ne muutetaan aina ehdottomaksi vankeudeksi. Kutsunnoista poisjäämisestä langetettuja rangaistuksia ei myöskään vähennetä myöhemmin asevelvollisuudesta kieltäytymisestä langettavasta ehdottomasta vankeusrangaistuksesta.

Kampanja totaalkieltäytyjien armahtamiseksi yhä käynnissä

Aseistakieltäytyjäliitto jätti toukuuussa armahdusanomuksen Suomenlinnan työsiirtolassa 197 vrk:n ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavan lohjalaisen totaalkieltäytyjä Matias Raidan puolesta. 20-vuotias Raita tuomittiin vankeuteen siviilipalvelusrikoksesta Loviisan kärjäoikeudessa viime vuoden

helmikuussa, eikä Helsingin hovioikeus muuttanut tuomiota joulukuussa antamassaan ratkaisussa. Raita on istunut Suomenlinnassa helmikuusta lähtien.

AKL on tehnyt tasavallan presidentille suunnattuja vetoomuksia Matias Raidan armahtamisen puolesta. Voit tilata niitä AKL:n Helsingin toimistolta.

Muista totaalkieltäytyjää kirjeellä tai kortilla

Matias Raita
(14.2.2001-1.9.2001)
Suomenlinnan työsiirtola
Suomenlinna C 86
00910 HELSINKI

Jesse Kariluoto
(14.5.2001-8.11.2001)
Helsingin työsiirtola
PL 36
01531 VANTAA

Mikko Korhonen
(16.7.2001-31.1.2002)
Helsingin työsiirtola
PL 36
01531 VANTAA

Esa Saranpää
(5.6.2001-7.9.2001)
Satakunnan vankila
Huittisten osasto
Toivarintie 581
32700 HUITTINEN

Aleks Sutinen
(1.6.2001-17.12.2001)
Naarajärven vankila
PL 1
76851 NAARAJÄRVI

Ilkka Forsblom
(26.3.2001-13.10.2001)
Helsingin työsiirtola
PL 36
01531 VANTAA

Johannes Milen
(29.1.2001-30.7.2001)
Helsingin työsiirtola
PL 36
01531 VANTAA

Lauri Kostiaainen
(3.1.2001-17.7.2001)
Iskolan avovankilaosasto
PL 2
74345 KALLIOSUO

Sivarien asumisasiat vihdoin esillä julkisuudessa

Jatkoa etusivulta...

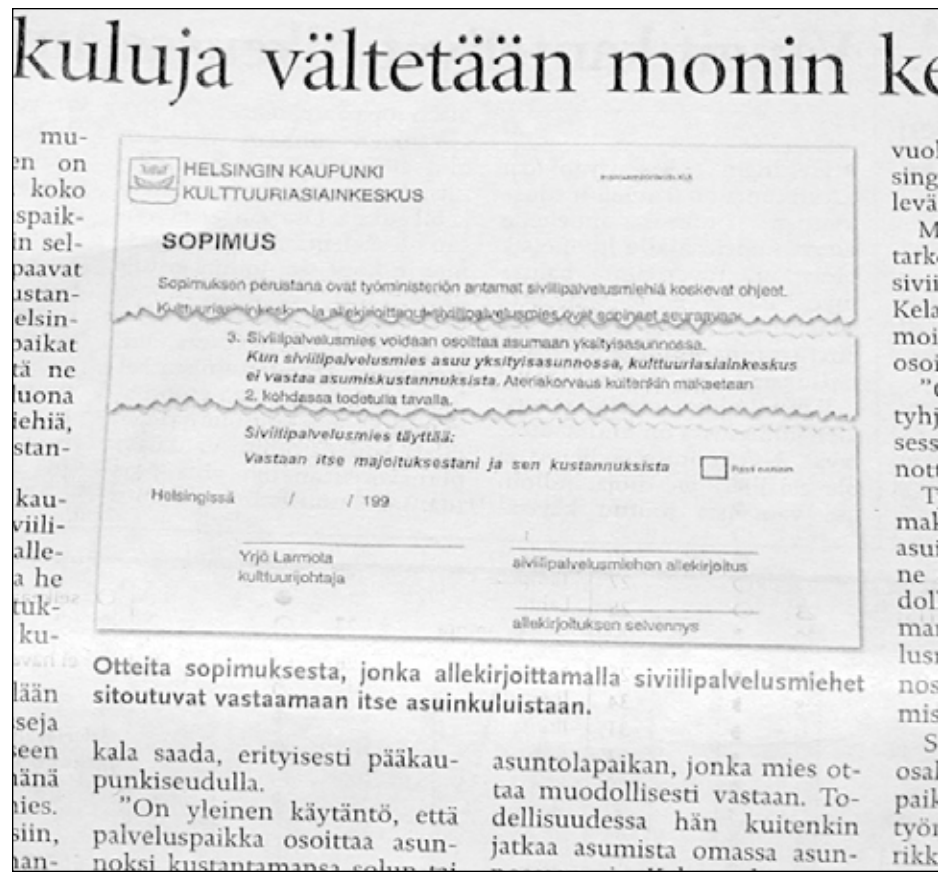
Asumiskustannusten siirto sisältyikin työministeriön viimevuotiseen esitykseen siviilipalveluslain muuttamisesta. Muutos kuitenkin kariutui. Jonkunlaista helpotusta tilanteeseen on silti saatu tänä vuonna, kun työministeriö on kiristänyt linjaansa veloitteitaan laiminlyöviä palveluspaikkoja kohtaan.

Asumisasiat oli esillä myös Helsingin kaupunginvaltuustossa keskiviikkona 9.5. Kaupunginvaltuusto hyväksyi pöytäkirjan (Sanna Hellström, vihr.), jossa kehoitetaan kaupunkia selvittämään mahdollisuudet tarjota nykyistä enemmän palveluspaikkoja. Pöytäkirja liittyy siviilipalveluspaikkojen lisäämistä koskeneeseen kuntalaisaloitteeseen, joka jätettiin touko-

kuussa 2000 osana AKL:n kuntalaisaloitekampanjaa.

Sen sijaan toinen sivariasiaa koskenut pöytäkirja (Paavo Arhinmäki, vas.), jossa esitettiin, että kaupunki ryhtyy toimiin osoittaakseen siviilipalvelusmiehille majoituspaikkoja ja huolehtii siitä, että kaupungin palveluspaikat hoitavat majoituskustannukset asianmukaisesti,

hylättiin äänestyksen jälkeen niukasti. Apulaiskaupunginjohtaja Ilkka-Christian Björklund kuitenkin ilmoitti antaneensa kaupungin eri hallinnonaloille asiasta uudet ohjeet, joissa teroitetaan palveluspaikkojen velvollisuutta huolehtia sivareidensa majoituksesta palveluksen aikana.

Asevelvollisuuttaan suorittava nuori ampui mielenosoittajan Italiassa

Maailman rikkaimpien teollisuusmaiden G8-kokouksen aikana Genovassa 20-vuotias asepalvelustaan suorittava karabiniერი surmasi paikallisen 23-vuotiaan mielenosoittajan Carlo Guilianin ampumalla tätä kahdesti kasvoihin. Tämän jälkeen karabinierien auto, jonka ruumissa ampuja oli, ajoi Guilianin ruumiin yli. Ennen ampumista Guilianin oli heittänyt karabinierien autoa kivillä.

Karabiniерit ovat Italian puolustusministeriön alainen puolisolitaallinen poliisi. Italiassa pakollisen asepalveluksen voi suorittaa armeijassa, puolisolitaallisissa joukoissa, poliisissa tai palokunnassa. Myös siviilipalvelus on mahdollista julkisessa hallinnossa tai muissa voittoa tuottamattomissa organisaatioissa. Palveluksen kesto on kaikissa palvelusmuodoissa 10 kk. Italia on jo päättänyt palkka-armeijaan siirtymisestä ja nyt maassa eletään siirtymävaihetta.

Asevelvollisten käyttö mielenosoitusten hajottamisessa herättää monia kysymyksiä. Jo puuttumatta ihmisoikeusloukkauksiin tai teorioihin poliisin terrorin suunnitelmallisuudesta ja sen laajuudesta tai mielenosoitusten oikeutuksesta, voidaan sanoa poliisioperaation johtajien tehneet vakavan virheen sijoittaessaan kokemattomia nuoria hyökkäämään mellakoiden keskipisteeseen. Myös surmatun isä kertoi haastattelussa, ettei syytä nuorta asevelvollista vaan sitä esimiestä, joka sijoitti hänet kyseiseen paikkaan. Kokematon upseeri oli tapahtuman jälkeen sairaalassa hoidettavana tapahtuman aiheuttamasta shokista.

Mielenosoittajan ampunut nuori karabiniერი saatetaan tuomita murhasta, sillä Italian poliisilain §52 antaa poliisille valtuudet vastata uhkaan sitä vastaavalla voimalla. Karabiniერი ampui uhria kahdesti päähän ilman ainuttakaan varoitusta vastaukseksi kivien heittäminen aiheuttamaan uhkaan.

Simo Hellsten

Lisätietoja Genovan tapahtumista:
<http://italy.indymedia.org>
<http://www.vaikuttava.net>

TÄYDENNYSPALVELUKSESSA LAPINJÄRVELLÄ

Olin toukokuun lopussa Lapinjärvellä suorittamassa "rangaistukseni" muuttaman vuoden takaisesta reservinkieläytymisestä. Viikko alkoi normaalisti ilmoittautumisella ja liinavaatteiden sekä haalareiden kiitauksella. Heti alkuun Siviilipalveluskeskuksen johtaja Eero Soinio piti meille 23:lle täydennyspalvelusta suorittamaan saapuneelle nuorelle miehelle noin tunnin mittaisen pienmuotoisen luennon täydennyspalveluksen asemasta ja sen suorittamisesta Lapinjärvellä. Heti luenolla meidät jaettiin noin neljän hengen ryhmiin ja hieman myöhemmin kahvien jälkeen aloitimme työt. Itse olin ensimmäisen päivän kunnostamassa Lapinjärven Siviilipalveluskeskuksen pihalla olevaa ulkorakennusta, jonka jälkeen siirryin kolmen muun kaverin kanssa kolmeksi päiväksi kaivamaan oja Sivarikeskukselle hankittavaa tietokone-luokan tietoyhteyksiä parantavaa valokaapeliyhteyttä varten. Sinänsä ihan tarpeellinen asia Sivarikeskuksen kannalta, mutta mielestäni meille täysin typerä homma, koska hommalla ei tuntunut olevan kovinkaan pikaista tarvetta ja meitä käytiin aika ajoin muistuttamassa, ettei ojalla ole mikään kova hoppu, kun tälläkin viikolla on tulossa uusia ojankai-vajia (lisää täydennyspalvelukseen saapuvia raavaita miehiä).

Mielestäni sekä ojankaivuuryhmäsämme käymissämme keskusteluissa heräsi useita kysymyksiä viikon aikana

täydennyspalveluksen tarpeellisuudesta sekä erityisesti Lapinjärven Sivarikeskuksen asettamasta panoksesta täydennyspalveluksen järjestämiseksi. Sivarikeskuksen panos nimittäin jäi lähes kokonaisuudessaan Eero Soinion alussa pitämään noin tunnin pituiseen esitelmään, joka sinänsä oli hyvinkin paikkansa täyttävä aloitus kyseiselle työviikolle. Ruokaa oli kyllä riittävästi ja se tuntuikin olevan asia, jonka haluttiin jäävän mieleen hyvänä ojan pohjalla lapion kanssa vietetystä viikosta. Kiitos hyvistä ruoista kuuluu ehdottomasti Siviilipalveluskeskukselle.

Eikö täydennyspalveluksen suorittajille kuitenkin voitaisi järjestää jotain mielekästä hommaa myös Lapinjärvellä, kuten ilmeisesti tehdään ainakin hieman onnistuneemmin Kiuruvedellä, jos siellä aiemmin tänä keväänä olleen tuttavani puheisiin on uskomisen. Hän tuntui olleen tyytyväinen saamaansa pelastusharjoitus- ja ensiapukoulutukseen, jota heille annettiin täydennyspalveluksen aikana. Ennen poistumistamme Lapinjärveltä eräs joukossamme ollut reilu nelikymppinen siviiliammatissaan erilaisia remonttihommia tekevä mies totesi osuvasti viikon luonteen ja työpanoksen laadun: "On se kumma että itsestään tekee yhteiskuntakelpoisen maalaamalla neljän päivän aikana puolitoista ikkunaa". Juteltuani kyseisen henkilön kanssa aiheesta hän kertoi samassa ajassa normaalisti hoitavansa ainakin lähes

Onko sinua kohdeltu laittomasti?

Aseistakieltäytyjäliitto käynnisti viime vuonna "nollatoleranssikampanjan" velvoitteitaan laiminlyövästä palveluspaikoista. Kaikista liiton tietoon tulevista lakia rikkovista siviilipalveluspaikoista tehdään tutkintapyyntö poliisille, mikäli kyseinen sivari tähän suostuu. Tähän mennessä poliisia on pyydetty tutkimaan Turun kaupungin käytäntöä; siellä kaupungin henkilöstötoimisto on AKL:n tietojen mukaan antanut määräyksen, ettei kaupungin sivareiden vuokria saa maksaa.

Kampanjaa jatketaan niin kauan kuin tilanteeseen saadaan ratkaiseva parannus. Jos olet joutunut kärsimään palveluspaikkojen laiminlyönnestä asumiskustannusten korvaamisessa tai muissa asioissa ja haluat toimia omien ja muiden sivareiden oikeuksien toteutumiseksi, ota yhteyttä Aseistakieltäytyjäliittoon! Asiaan voidaan puuttua tekemällä palveluspaikasta tutkintapyyntö poliisille tai nostamalla laiminlyöntejä esille kunnanvaltuustoissa (kuntien palveluspaikkojen osalta) ja muissa elimissä.

AKL:n lakiasiainsihteerin

Juha Keltti

juha.keltti@aseistakieltaytyjaliitto.fi
040-5638731

HS 17072001

Tähtien Sota -suunitelmaa vastaan osoitettiin mieltä 26.5.

Muutama kymmenen ihmistä osoitti lauantaina 26.5. mieltään Yhdysvaltojen suunnittelemaa uutta, laajaa ohjustentorjuntajärjestelmää vastaan. Mielenosoitus kokoontui Rautatientorilla, mistä lähdettiin kulkueena Yhdysvaltojen suurlähetystölle klo 14.00.

Lauantaina oli torjuntaohjukset kiel-tävän ABM-sopimuksen (Anti-Ballistic Missile treaty) vuosipäivä. Yhdysvaltojen suunnittelema järjestelmä on selkeästi sopimuksen vastainen. Suunnitelma vaarantaa vakavasti olemassaolevat pyrkimykset ydinaseiden vähentämiseksi, lisää vastakkainasettelua Yhdysvaltojen sekä Venäjän ja Kiinan välillä ja johtaa pahimassa tapauksessa uuteen asevarustelu-kierteeseen.

Yhdysvallat ja Neuvostoliitto allekirjoittivat ABM-sopimuksen 26.5.1972, ja se on ollut tärkeä kulmakivi ydinase-riisun jatkumisessa. Torjuntaohjusten kieltämisen logiikan mukaan ydinasevaltioiden kyvyttömyys puolustautua vastapuolen hyökkäykseltä johti tilanteeseen, jossa kummankaan osapuolen ei kannattanut hyökätä; molempia uhkasi tuhoutuminen vastahyökkäyksessä. Yhdysvaltojen nyt suunnitteleman ohjustentorjuntajärjestelmän rakentaminen rikkoisi oleellisesti ABM-sopimusta, minkä Yhdysvaltojen presidentti George W. Bush myöntääkin. Hän on kuitenkin ilmoittanut pitävänsä kyseistä sopimusta kylmän sodan asetelmien murtumisen vuoksi vanhentuneena.

Rakennettava ohjustentorjuntajärjestelmä täydentäisi Yhdysvaltojen jo olemassaolevaa suppeaa, ABM-sopimuksen puitteisiin mahtuvaa järjestelmää, ja olisi jatkoa presidentti Ronald Reaganin 80-luvulla visioimalle Tähtien Sota -ohjelmalle. Yhdysvaltojen edellinen presidentti Bill Clinton päätti omalla kaudellaan lykätä päätöstä hankkeen toteuttamisesta seuraavalle hallinnolle

Simo Helsten

neljän kriteerin perusteella: järjestelmän tehokkuus, kohteena olevan uhan uskottavuus, järjestelmän vaikutukset aserajoituksiin sekä sen aiheuttamat kustannukset. Päätös on helppo ymmärtää, sillä kaikilla neljällä kriteerillä mitattuna järjestelmän rakentaminen olisi miele-töntä.

ABM-sopimus on ollut merkittävä tekijä kansainvälisessä aseistariisunsa, ja sen yksipuolinen rikkominen uhkaa vakavasti prosessin jatkumista. Venäjä ja Kiina ovat ilmoittaneet voimakkaasti vastustavansa Yhdysvaltojen hanketta. Venäjä on jo varoittanut Yhdysvaltoja tulevien ydinase-riisunaneuvottelujen vaarantumisesta mikäli järjestelmä toteutetaan. Myös Kiina on varoittanut ydinase-riisunsa mahdollisella lisäämisellä.

Virallisesti Yhdysvallat perusteleuutta Tähtien Sota -ohjelmaansa ns. "roistovaltioiden", kuten Irakin tai Pohjois-Korean, sekä terroristijärjestöjen

muodostamalla uhalla. Ydinasehyökkäystä näiltä tahoilta on kuitenkin pidettävä äärimmäisen epätodennäköisenä jo siitä seuraavan Yhdysvaltojen mitä ilmeisimmän mittavan kostoiskun vuoksi. Lisäksi kummallakaan mainituista valtioista ei edes ole valmiutta hyökätä Yhdysvaltoja vastaan mannertenvälisillä ohjuksilla. Mahdolliset hyökkääjät valitsivat todennäköisesti paljon yksinkertaisemman tavan kuljettaa joukkotuhoaseet maahan, esimerkiksi rekoilla, laivoilla tai lentokoneilla. Mahdolliseen ohjuskuun taas käytettäisiin todennäköisesti matalalla lentäviä lyhyen kantaman risteilyohjuksia esimerkiksi mereltä käsin. Yhdysvaltalaisen Defence News -lehden mukaan jo yli 70 valtiolla on hallussaan risteilyohjuksia.

Toisaalta esimerkiksi Pohjois-Korean tapauksessa viimeaikaiset rauhanneuvottelut Etelä-Korean kanssa saattavat johtaa jopa Pohjois-Korean luopumiseen pitkän matkan ohjusohjelmastaan. Poh-

jois-Korean tapausta voi pitää hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka diplomatia on tehokkaampi keino ydinuhan liennyttämisessä kuin kalliin ohjustentorjuntajärjestelmän rakentaminen.

Ohjustentorjuntajärjestelmä tulisi toteutuessaan tähtitieteellisen kalliiksi: sen rakentaminen ja ylläpitäminen tulisi maksamaan arvioiden mukaan 80-300 miljardia dollaria. Kuitenkaan järjestelmän toimivuutta ei ole testitilanteissa vielä kertaakaan pystytty osoittamaan. Lisäksi tiedemiesten mukaan järjestelmän pystyisi kiertämään hyvin yksinkertaisilla vastatoimilla.

Yhtä maata ja mahdollisesti sen liittolaisia suojelemaan tarkoitettu äärimmäisen epävarma järjestelmä ei poista ydintuhon uhkaa ihmisten yltä. Päinvastoin se lisää sitä vaarantaessaan ydinase-riisunsa saavutetut tulokset ja lisätessään vastakkainasettelua ydinasevaltojen välillä. "Tähtien sodasta" eivät hyödy ihmiset USA:ssa tai missään muuallakaan. Siitä hyötyy vain asevarusteluteollisuus. Ydintuhon uhka voidaan poistaa vain toimimalla ydinaseiden riisumiseksi. Yhdysvallat vetoaa yksittäisten roistovaltioiden muodostamaan uhkaan, mutta valmistautuessaan yksipuolisesti romuttamaan ABM-sopimuksen se ottaa samalla itse ratkaisevan askeleen kohti asemaa roistosupervaltana.

Jenny Rapila

Vetoomuksen, jossa vaaditaan Yhdysvaltoja luopumaan järjestelmän rakentamisesta, voi täyttää osoitteessa <http://www.petitiononline.com/Jules/>

Lisätietoja aiheesta mm. osoitteesta: <http://www.peace-action.org/stopstarwars.html>

Turvallisuuspolitiikka kaipaa arvokeskustelua

Puolustuspoliittisen selonteon valmistelu päättyi hallituksessa kesäkuun alussa, kun ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta päätyi esittämään puolustusmäärärahoihin vajaan miljardin tasokorotusta, jonka eduskunta todennäköisesti syysistuntokauden alussa hyväksyy. Tasokorotus oli hallituksessa selonteosta käydyssä keskustelussa yleisesti hyväksytty lähtökohta ja erimielisyyttä syntyi lähinnä korotuksen suuruudesta.

Turvallisuuspoliittisten suuntaviivojen vetäminen kaipaisi kuitenkin paljon laajapohjaisempaa arvokeskustelua, jollaista esim. Suvi-Anne Siimes (vas.) yritti avata ehdottamalla nykyisen puolustusjärjestelmän keventämistä. Valitettavasti keskustelunavaukset tyrmättiin alkuunsa niin tiedotusvälineissä kuin politiikan kentälläkin.

Puolustusmäärärahojen korottamista vaatineissa puheenvuoroissa on usein vedottu siihen, että Suomi käyttää armeijan ylläpitoon rahaa eurooppalaisia naapureitaan vähemmän. Suomen puolustusbudjetin 1.4 % osuus bruttokansantuotteesta on saatu näyttämään pieneltä vertaamalla sitä mm. Nato-maiden kah-

teen prosenttiin. Samalla on kuitenkin unohtettu Suomen kulkeneen viime vuosina puolustusmenoja kasvattaessaan eurooppalaisittain vastavirtaan. Länsi-Euroopan maiden sotilasmenot pienenevät viime vuosikymmenellä keskimäärin 15% kylmän sodan päättyminen mullistettua turvallisuuspoliittiset uhkakuvat.

Suomen reservi on väkilukuun suhteutettuna yksi maailman suurimmista – Suomessa asepalveluksen suorittaa yli 80% miesikäluokasta, kun vastaava luku esim. Ruotsissa jää alle viidenkymmenen. Asevelvollisuuskeskustelussa nykyinen järjestelmä ja palkka-armeija on usein asetettu "ainoina vaihtoehtoina" provokatiivisesti vastakkain. Käyttökelpoisin keino reservin välttämättömään pienentämiseen on palkka-armeijan sijasta useissa Euroopan maissa käytössä oleva "valikoiva asevelvollisuus".

Varusmiesten määrää voidaan vähentää esimerkiksi keventämällä vapauttamisperusteita ja tekemällä nykyisin pituudeltaan ihmisoikeussopimusten sisältämää syrjintäkieltoa rikkovasta siviilipalveluksesta tasavertainen vaihtoehto asepalvelukselle. Yllättäen pieni askel tähän suuntaan otettiinkin, kun puolus-

tusvoimat ilmoitti ryhtyvänsä karsimaan varusmiespalvelukseen astuvien määrää kutsunnoissa 1000-2000:lla vuodessa. Tästä on kuitenkin vielä pitkä matka länsieurooppalaiseen käytäntöön.

Kylmän sodan aikana rakennetun kalliin alueellisen puolustusjärjestelmän ylläpitoa perustellaan Suomeen kohdistuvan "laajamittaisen hyökkäyksen" torjunnalla. Käytännössä hyökkäyksen oletetaan tulevan idästä. Itänaapurin – jossa armeijan kalusto on rappiolla ja asevelvollisuuden suorittaa alle viidenes miesikäluokasta – kykyä tällaiseen hyökkäykseen on syytä epäillä. Hyökkäys puolueettomaan eurooppalaiseen hyvinvointivaltioon, jolla on hyvät kansainväliset suhteet, olisi Venäjälle myös poliittinen itsemurha, joka tuhoaisi jättivaltion aseman maailmanpolitiikassa.

"Turvallisuuspolitiikalla" on totuttu tarkoittamaan sotilaspolitiikkaa. Turvallisuus pitäisi käsittää paljon laajempaan asiana, tasa-arvoisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämisenä ja kehittämisenä, johon kohdistuvat ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset uhat ovat huomattavasti sotilaallisia uhkakuvia konkreettisempia. Suomalaisten turvallisuutta voitaisiin

parantaa esimerkiksi käyttämällä turvallisuusmäärärahoja Venäjän huonokuntoisten ydinvoimaloiden onnettomuusrisikin pienentämiseen.

Suomen lähialueiden tasapainoa voitaisiin sotilasmäärärahojen kasvattamisen sijasta lisätä aktiivisella ulkopoliitiikalla, tiiviillä lähialueyhteistyöllä ja tukemalla vireän kansalaisyhteiskunnan syntymistä Venäjän vahvan valtioonhallinnon vastapainoksi.

Turvallisuusuhkana voidaan pitää myös sitä, että Suomeen on 90-luvun laman jälkeen vakiintunut yhteiskuntaluokka, joka elää niukasti patkätöiden ja tulonsiirtojen varassa vailla osuutta talouskasvun hedelmistä. Tässä valossa esim. Vasemmistoliiton tekemä rinnastus köyhyyspaketin ja puolustusmäärärahojen välillä voi olla muutakin, kuin "poliittisten paineiden purkua", jollaiseksi mm. Helsingin Sanomat sen pyrki pääkirjoituksessaan 27.4. leimaamaan. Molemmissa on kyse turvallisuudesta – kysymys on siitä minkälaista turvallisuutta me haluamme.

Sampsa Oinaala

Sampsa.oinaala@aseistakieltyjaliitto.fi

Makedonia – Läntisen konfliktinhallinnan uhri

Jatkoa etusivulta...

Kansainvälinen ”yhteisö”: sodan tärkein syy

Koska vain harva näkyy olevan raskautettu niinkin kauas kuin kahden vuoden taakse ulottuvalla poliittisella muistilla, kerrataanpa, miksi Makedonia, maa jota tuo sama kompleksi kuvasi ”rauhan keitaaksi” ja ”ennaltaehkäisevän” diplomatian menestykseksi, on nyt sodan partaalla:

ETYJ:n mahdollisuuksia ei koskaan täysin hyödynnetty

ETYJ:n lähetystö on tehnyt maassa vaikuttavan työn suvaitsevaisuuden ja demokraattisen ja suvaitsevaisen poliittisen kulttuurin edistämiseksi. Sille ei kuitenkaan koskaan annettu tarpeeksi voimavaroja, jotta sillä todella olisi ollut vaikutusta ja nyt ETYJ on täysin marginalisoitu uudessa maailmanjärjestyksessä”.

Makedonia pakotettiin lännen puolelle Jugoslaviaa vastaan

Milosevicin ja Holbrookin sopimus perustaa ETYJ:n tarkkailijavaltuuskunta Kosovoon (syksyllä 1998) johti ”ulosvedetyn sotavoiman” tuomiseen Makedoniaan, minkä Belgrad näki selvänä sopimuksen rikkomisena ja uhkana Kosovolle ja Serbialle. Tämä pakotti Makedonian esittämään Jugoslavian vastaista roolia, mikä palveli kaikkien muiden etuja paitsi sen itsensä. Siitä lähtien Belgrad näki Makedonian koston kohteena, mikäli sellaiselle on aihetta.

Sen alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettiä loukattiin

Jo aikaisemmin Makedonia pakotettiin hyväksymään NATO:n tekemä ilmatilansa loukkaus, kun Wesley Clark halusi järjestää pommitussimulaatioharjoituksia niin korkealla Makedonian yläpuolella, että Jugoslavian tutkat havaitsevat sen, mikä oli tietysti merkki mahdollisesta sodasta. Silloinen presidentti Kiro Gligorov kertoi minulle, että kuuli näistä simulaatioharjoituksista ensimmäistä kertaa television uutisista! Länsi ei varsinaisesti kunnioittanut vastaisenäistyneen – ja hauraan – Makedonian suvereniteettiä.

Makedoniasta tuli lännen sotilastukikohta ja pakolaisleiri.

NATO:n pommitukset muuttivat Makedonian sotilastukikohdan ja pakolaisleirin yhdistelmäksi. Oli ihme, että maa selviytyi tästä fyysisesti ja poliittisesti. Psykologisesta perspektiivistä sen identiteettiä itsenäisenä, suvereenina maana kuitenkin järkytettiin perusteellisesti. Siitä lähtien on vallinnut epävarmuus, kykeneekö maa pysymään yhtenäisenä ja mikä on sen suhde EU:iin ja NATO:on tulevaisuudessa.

Taluspakotteet tuhosivat sen talouden

Vuosikymmenen jatkuneilla lännen talous-pakotteilla Jugoslaviaa vastaan on ollut vain kielteisiä vaikutuksia Makedoniaan, kuten kaikkiin muihinkin Jugoslavian kauppakumppaneihin. Makedonia menetti tärkeimmät markkinansa ensin Kroatian ja Bosnian sotien johdosta sitten pakotteiden takia. Se olisi voinut noudata sanktioita käytännössä sulkemalla

Macedonia.org

rajansa Jugoslaviaan, mikä olisi johtanut konkurssiin. Tai se saattoi selviytyä jotenkuten kriminalisoimalla ulkomaankauppansa; ts. sallia tavaroiden mennä Serbiaan/Kosvoon. Virallisen läntisen selityksen mukaan Makedonia oli lojaali sanktiosäännöksille; kansainväliset tarkkailijat tiesivät paremmin mutta heidän raporttinsa uudelleenkirjoitettiin kotona.

Talouden ja politiikan korruptio.

Niinpä alkoi mafian kukoistuskauti. Ulkomaan kauppasuhteiden kriminalisoiminen yhdistyi (ja vahvistui) yhteiskunnan omistaman omaisuuden ts. sen, jonka työläiset olivat tuottaneet edeltävien vuosikymmenten aikana, muuttamiseen osakeyhtiöksi, joita kontrolloivat lähinnä uudet puoluepomot. Läntisessä puhutavassa tätä kutsutaan yksityistämiseksi ja demokratiaksi. Tämän päivän taloudelliset korruptioskandaalit ovat tämän ulkoa pakotetun politiikan rakenteellisia seurauksia.

Makedonia ei saanut kompensatiota.

On arvioitu, että taluspakotteet ovat maksaneet Jugoslavian naapurimaille noin 25 miljardia USA:n dollaria. Jugoslavian osuus Makedonian ulkomaankaupasta oli valtava, kun taas läntisille suurvalloille kaupankäynnin lopettaminen Jugoslavian kanssa ei merkinnyt käytännössä mitään. Eräs TFF:n yhteistyökumppani kysyi hiljattain Makedonian presidentti Trajkovskilta, odottiko tämä länneltä mitään korvausta Makedonian käyttämisestä sotilastukikohtana, maahan tulvineesta pakolaisvirrasta ja taluspakotteista. Trajkovskin pitkävetisen, diplomaattisen vastauksen voi helposti tulkita tarkoittavan ”ei”.

Kansainvälinen yhteisö valehteli KLA/UCK:n demilitarisoisesta.

Makedonian nykyinen syvä kriisi on seurausta KFOR/NATO:n ja UNMIK:n hirvittävästä moraalisesta ja poliittisesta fiaskosta miehitetyssä Kosovo/assa. Tiedotusväline-poliittis-sotilaallisen kompleksin muistinmenetyksestä huolimatta jotkut meistä muistavat vielä, mitä tapahtui kaksi vuotta sitten. Rambomaiset NATO-kenraalit jyräsivät Kosovoon ja viipaloivat sen vyöhykkeisiin, lähettivät Jugoslavian joukot, sotilaat, virkamiehet

ja heidän perheensä rajan yli Serbiaan ja julistivat itsevarmasti, että Kosovon vapautusarmeija, KLA/UCK, on riisuttu aseista ja hajoitettu ja vakaus on tuotu alueelle. KLA ja sen kanssa läheisessä yhteydessä olevat poliitikot olivat loistavan yhteistyöhaluisia ja heidät palkittiin tästä demobilisoinnista Kosovon suojelujoukkojen, KPC:n, perustamisella. Sitä johtavat käytännössä samat kenraalit kuin KLA:ta, mutta sen kerrotaan olevan täysin siviililuontoisen ja toimivan mm. palontorjunnassa. Kun KLA:lla oli noin 20 000 sotilasta, KPC:lla oli 5 000. Emme koskaan saaneet kuulla, mitä loput päättivät tehdä.

YK ja NATO/KFOR käänisivät selkensä KLA:n aggressioille.

Alle vuosi tuon KLA:n täydellisen demilitarisoinnin jälkeen KLA:n yksiköt ovat kulkeneet, niin kuin näyttää, kenenkään estämättä amerikkalaisten valvoman sektorin läpi demilitarisoidulle vyöhykkeelle ja pystyttäneet sinne tukikohtia, joista hyökkäävät Serbiassa sijaitseviin kohteisiin. Jos Kosovo on kansainvälinen protektoraatti, KLA:n toiminta Serbian alueella merkitsee kansainvälistä aggressiota. Käytännössä mikään tiedotusväline tai kukaan läntinen poliitikko ei kysy yksinkertaista kysymystä: kuinka hajotettu KLA, jolta on otettu pois kaikki aseet, kykenee ryhtymään hyökkäykseen yli kansainvälisesti vartioitujen ja suojelun rajan? Miten he pystyisivät tekemään sen 40 000 NATO/KFOR-sotilaan silmien alla? Ei ole myöskään kysytty: pitivätkö he itse asiassa aseensa (mikä tarkoittaisi sitä, että NATO valehteli maailmalle) vai riisuttiinko heidät todella aseista ja he saivat myöhemmin uudet aseet joltakulta?

Niin kuin tämä ei olisi kylliksi, albaanien sotilasyksiköt ilmaantuivat Makedoniaan maaliskuussa. Käytännössä kaikki tarkkailijat kertovat, että heitä aseistetaan pääasiassa Kosovo/asta ja useimmat toimivat avoimesti UCK:na. He kertovat maailman tiedotusvälineille, että kykenevät mobilisoimaan 40 000 miestä aseisiin ja että ainoa kieli, jota makedonialaiset ymmärtävät, on aseiden kieli.

Lännen pimeät voimat: CIA ja kaikki muut

Koko joukko riippumattomia ”toisinajattelija”-analytikkoja on kiinnittänyt huomiota kysymykseen: kuka aseisti, ja

aseistaa, albaaniekstremistit? Useimmat heistä osoittavat USA:n keskustiedustelupalvelu CIA:n (jota kerran johti Bush) ja Saksa BND:n (jonka johdossa oli yhteen aikaan Klaus Kinkel) suuntaan. Ei ole enää salaisuus, jos on koskaan ollutkaan, että CIA soluttautui ETYJ:n tarkkailijavaltuuskuntaan ja muun toimintansa ohella tarjosi yhden tekosyy pommituksille päättämällä suoralta kädeltä ja ennen kuin mitään tutkimuksia oli tehty, että Racakista löytyneet ruumiit olivat serbien tekemän joukkomurhan uhreja. Asiantuntijareportit ovat kyseenalaistaneet tämän siihen aikaan perustelemattoman väitteen. Mutta se palveli päämääräänsä: auttoi Clintonia ja Albrightia oikeuttamaan pommituksen.

USA aseistaa molempia osapuolia!

Tämä on ehkä vieläkin epäilyttävämpää: Military Professional Resources Incorporated (MPRI), Virginiassa USA:ssa päämajaansa pitävä, Pentagonin kanssa tehdyn sopimuksen perusteella toimiva yritys, on kouluttanut SEKÄ KLA:ta ETTÄ Makedonian armeijaa. Se on työskennellyt myös Bosnian armeijan kanssa ja oli voimakkaasti mukana kouluttamassa Kroatian armeijaa, joka ajoi n. 200 000 serbikansalaista pois Kroatista vuonna 1995. Lyhyesti sanottuna kyseessä on juuri sellainen toimija, joka todella auttaa saamaan aikaan tällaisen aivan erityisen, EU:n ja NATO:n tyyppisen rauhan.

Yhteenvetona: vaikka meille kerrotaan, että makedonialaiset ja albaanit ovat ”yhtäkkiä” alkaneet taistella keskenään, todellisuus on hiukkasen monimutkaisempi. Tärkein taustalla vaikuttava syy löytyy lännen politiikasta viimeisen vuosikymmenen aikana, kun taas erityisiä syitä ovat NATO:n pommitukset ja NATO/KFOR:in ja YK:n valtuuskunnan epäonnistuminen Kosovossa. Nämä seikat ovat luoneet epävakautta alueelle siinä määrin, ettei sitä voi enää korjata.

Tietysti myös Makedonia kantaa vastuuta nykyisestä tilanteesta (ks. PressInfo 120, alla), mutta se on vaikutukseltaan pienempi asia verrattuna yllämainittuihin syihin.

(PressInfo 118, 10.5.2001)

Kuinka YK pakotettiin pois Makedoniasta – Miksi YK oli tiellä?

YK:n varoitukset jätettiin huomiotta

YK:n rauhanturvaoperaation Makedoniassa, UNPREDEP:n, johtajat varoittivat toistuvasti, etteivät voi taata Jugoslavian ja Makedonian rajan pinnassa olevan YK:n henkilökunnan turvallisuutta, mikäli NATO alkaa pommittaa Jugoslaviaa. Läntiset poliitikot, erityisesti skandinaavit, joita monet YK:n johtajista olivat, eivät ymmärtäneet, että jos heidän NATO-liittolaisensa pommittavat Serbiaa, se saattaa provosoida Serbiaa kostoiskuihin Makedoniassa olevia NATO-joukkoja vastaan, jotka oli osittain majoitettu yhteen YK-joukoissa palvelevien maanmiestensä kanssa!

YK oli puolueeton ja oikeudenmukainen

YK:n rauhanturvaajat kunnioittivat ja kuuntelivat kaikkia osapuolia nähden tämän osana ammattitaitoaan. He eivät nähneet maailmaa mustavalkoisena. He eivät miehittäneet alueita tai pommittaneet tietään läpi. He yrittivät olla sivistyneemmän käyttäytymisen roolimalleja. Tämän päivän Kosovossa NATO-joukot kertovat rivien välistä lapsille, että hienoilla panssaroiduilla autoilla ajaminen, saappaisiin ja maastoasuun sonnustaaminen ja aseiden kantaminen ovat asioita, joilla tulosta saadaan aikaan.

Erinomainen YK-operaatio pakotettiin pois

UNPREDEP Makedoniassa oli yksi YK:n historian parhaista rauhanturvaoperaatioista. Se oli kaikkien aikojen parhaiten hoidettu esimerkki ennaltaehkäisevästä diplomaatiasta. YK:n sotilas- ja siviilihenkilökunta sai aikaan enemmän vakautta kuin mikään muu yksittäinen seikka. Se pakotettiin pois diplomaattisella vehkeilyllä (ks. alla) oletettavasti, koska USA, NATO ja EU-maat halusivat pommittaa naapurimaa Jugoslaviaa.

Vehkeily, joka tuhosi UNPREDEP:n

Vasil Turpokovski oli ollut Makedonian edustajana viimeisessä Jugoslavian kollektiivisessä presidentiumissa ja muutti myöhemmin Yhdysvaltoihin. Hän palasi äkkiä kotiin Makedonian presidentinvaalien alla ja lupaili, että pystyy hankkimaan miljardin USA:n dollarin lahjan Makedonialle, todella valtavan summan tuolle köyhälle maalle (ja sellaisen, joka varmasti vahvistaisi korruptiota)! Väitetysti kyseessä oli summa, jonka Taiwan oli luvannut maksaa, mikäli Makedonia tunnustaa sen. Kiina oli yksi ensimmäisistä valtioista, joka tunnusti itsenäisen Makedonian, mikä oli diplomaattinen voitto silloiselle presidentille Kiro Gligoroville.

Makedonian hallitus tunnusti tuolloin Taiwanin ja Kiina, kuten oli oletettavaa, raivostui. 25.2.1999 Kiina käytti veto-oikeutta YK:n turvallisuusneuvostossa estääkseen UNPREDEP:in mandaatin uudistamisen, joten sen valtuutus päättyi 28. helmikuuta. USA oli jo alkanut uhkailla Milosevicia pommituksilla edellisenä syksynä. Kaikki tiesivät, ettei YK voisi jäädä alueelle, jota samat (NATO) maat, joista rauhanturvajoukko osin koostui, mahdollisesti alkavat pommittaa. USA:n YK-suurlähettiläs vuodatti asiaankuuluvasti krokotiilinkyneleitä Kiinan päätöksen johdosta, joka kuitenkin sopi NATO:lle loistavasti. USA:laista henkilökuntaa osallistui rauhanturvaoperaatioon ensimmäistä kertaa koskaan Makedoniassa. Jos USA pommittaisi Jugoslaviaa, nuoria amerikkalaisia (ja muuta YK:n henkilökuntaa) voisi saada surmansa, jos Jugoslavia tekisi kostoiskuja ”ulosvedettyä sotavoimaa” ja YK:ta vastaan.

Tänään läntiset poliitikot syyttävät Kiinaa kaikesta tästä. On totta, että Kiina virallisesti puhui rauhanturvaamista vastaan Makedoniassa ja rauhanturvaamisen puolesta Afrikassa, mutta Taiwanin kysymyksen merkitys on liian hyvin tunnettu. Kiinan vetoa on käytetty argumenttina sen puolesta, ettei ”humanitaarisen inter-

vention” tulisi olla riippuvainen YK:n turvallisuusneuvoston valtuutuksesta; ettei yhden maan veto saa estää hyviä tekoja. Mutta joko diplomaatit tuntevat yllä kerrotun taustan ja vääristelevät argumentin tai he eivät tunne - mikä on yhtä valitettavaa.

Relevantteja kysymyksiä ovat seuraavat: Kuka suunnitteli tämän juonen YK:n saamiseksi pois Makedoniasta käyttäen hyväksi Turpokovskin outoa lupausta? Vai oliko kyseessä hänen oma hullu keksintönsä? Miksei tällöin yksikään hallitus ollut huolissaan Makedonian tulevaisuudesta ja miksei YK yrittänyt estää häntä? Heidän on täytynyt olla tietoisia, mikä on täysin ennakoitavissa oleva seuraus siitä, että Makedonia tunnustaa Taiwanin. Mikä ikinä vastaus onkaan, NATO:lle oli äärimmäisen mukavaa päästä eroon UNPREDEP:istä niin, että se ehti evakuoida viimeiset kasarminsa muutamia päiviä ennen kuin NATO alkoi pommittaa Jugoslaviaa.

Vielä on sanomatta, että Makedonia – luonnollisesti – sai vain murto-osan sille luvatuista rahoista. Mutta NATO-maat saivat mitä halusivat: YK:n ulos, NATO:n sisään ja Kiinan äreäksi. Balkanilla ei ole erillisiä tapahtumia; yhdistä rakenteet ja tapahtumien aikataulut ja löydät aika mielenkiintoisia malleja - ja vähän yhteensattumia!

YK:n valtuutus sekä Makedoniaan että Serbiaan/Kosovoan estettiin

Valtuutus, joka olisi kattanut perustavanlaatuisessa keskinäisyydessä olevat Kosovon ja Makedonian konfliktialueet, olisi ollut oikea asia toteuttaa. Mutta YK:n ei sallittu tehdä niin. Informaatio, jonka henkilökohtaisesti keräsin tuohon aikaan, kertoo seuraavaa:

Koska UNPREDEP tehtäviin kuului hoitaa Serbian ja Makedonian välisiä kiistanalaisia raja-alueita, johtavalla UNPREDEP:in henkilökunnalla oli rutii-

niluontoisia tapaamisia Jugoslavian korkeiden sotilashenkilöiden kanssa. Molemmat osapuolet luonnollisesti tiesivät Kosovon albaanien ja Makedonian albaanien välisten kanavien ja yhteyksien merkityksen ja olivat perillä siitä, että aseita ja ammuksia virtasi Kosovoon Makedonian alueen kautta. Olisi ollut useita mahdollisia tapoja laajentaa UNPREDEP:ää niin, että se olisi voinut olla läsnä (joko ajoittain tai pysyvästi), kerätä informaatiota ja rakentaa luottamusta myös Kosovon puolella rajaa.

Mutta olisiko Serbia sallinut YK:n tulon Kosovoon? Luulen, että olisi: Milosevic oli hyväksynyt ETYJ:n ja muita kansainvälisiä valtuuskuntia, kansalaisjärjestöjä ja USA:n tiedotustoimiston läsnäolon Kosovossa ja muualla Jugoslavian alueella.

En tiedä vastausta jugoslavalaisista lähteistä, mutta Belgradin asenteen on täytynyt olla avoin, sillä UNPREDEP koki järkeväksi ottaa asian esille New Yorkin kanssa. Se sai kuitenkin punaista valoa vuorokauden sisällä: Kosovo ei ollut eikä siitä pidä tulla osa UNPREDEP:in toimialuetta. Selkokielellä: pitääkö näppinne erossa Kosovosta!

Tunnen erityistä mielenkiintoa tätä Balkanin historian salattua osaa kohtaan, sillä vuosia aikaisemmin TFF oli ehdottanut mahdollisuutta laajentaa YK:n operaatiota ja keskustellut asiasta Belgradin ja Kosovon albaanijohtajien kanssa. Loistava idea tuoda YK Kosovoon, mikä olisi ollut poliittisesti mahdollista ja strategisesti mitä perustelluinta, oli kuolleena syntynyt. On paljon syitä uskoa, että tämä olisi estänyt tämän päivän ”Kosovon” katastrofin ja uhkaavan katastrofin Makedoniassa.

(PressInfo 199, 19.5.2001)

Onko Makedonia viaton?

Ovatko Makedonia ja sen useat ryhmät täysin viattomia?

Eivät tietenkään! Joissain suhteissa albaaneja sorretaan Makedoniassa pahemmin kuin Kosovossa. Niinpä esimerkiksi Pristinän yliopisto oli koulutuksen keskus Kosovon albaaneille, kun taas Makedoniassa albaaneille annettava korkeakoulutuksesta on kiistelty lähes vuosikymmen ja vuodesta 1997 enemmistö on pitänyt Tetovon yliopistoa laittomana. Albaanit eivät näyttele yhteiskunnassa väestöosuuttaan (25 - 40 % lähteestä riippuen) vastaavaa roolia; on tietysti toinen asia, onko tämä relevantti kriteeri. Jos menet Skopjessa sijaitsevaan kansallismuseoon, et löydä jälkeäkään albaanikulttuurista. Perustuslaki on pikemminkin etnissuuntaunut kuin kansalaisuuntaunut.

Kaikesta tästä huolimatta on tärkeää korostaa, että tilanne EI missään tapauksessa oikeuta aseellista taistelua tai ekstremistien väitteitä molemmilla puolilla, että ”toiset” ymmärtävät vain aseiden

kieltä. Totta, asiat eivät ole täydellisesti, mutta albaanien tosiasiallinen läsnäolo politiikassa, talouselämässä, koulutuksessa ja tiedotusvälineissä tämän päivän Makedoniassa osoittaa väitteen, että ”me

olemme niin sorrettuja eikä mistään muusta ole hyötyä, joten meidän on taruttava aseisiin”, hysteriaan tai propagandaan perustuvaksi.

IMC

Ne, joilla on ollut Makedoniassa vallassaan edistää vilpittöntä etnisten ryhmien välistä vuoropuhelua kaikkialla yhteiskunnassa tai hallituksen tasolla, eivät koskaan ole tehneet niin. Molemmat osapuolet harjoittavat epävirallista erotelua kouluissa, tiedotusvälineissä, klubeissa, ravintoloissa ja asuinalueilla: ”Me ei seurustella ’niiden’ kanssa” – ”Emme voi elää yhdessä, mutta ehkä naapurina” – ”En koskaan ottaisi poikaystävää ’niiden’ joukosta”. Tällaisia mielipiteitä vierailija on saanut kuulla lukuisia kertoja vuodesta toiseen.

Ei ollut yleistä politiikkaa tai strategiaa, ei johtajuutta tai näkemystä, joka olisi saanut aikaan todellisia muutoksia ja edistänyt aitoa luottamusta. Jotenkuuten selviytyminen lykkäämällä päätöksiä ja muutoksia tuli käytännöksi, jota molemmat puolet harjoittivat sekä hallituksessa että paikallishallinnossa. Ja, voidaan sanoa, jota vahvistivat USA:n ja EU:n diplomaatit, jotka kutsuivat järeäpäisesti tätä perustavanlaatuisesti haurasta asiointilaa ”rauhan keitaaksi”. ▶

Ei ole, lievästi sanottuna, kovin helppoa olla makedonialainen albaanienemistisellä alueella – tai päinvastoin. Pelko elää molemmilla puolilla ja pelko on paljon tärkeämpää kuin pahat teot – joita on hyvin vähän.

Merkittävänä erona Kosovoon verrattuna Makedoniassa oli tarpeeksi muodollista yhteistyötä ryhmien välillä, jotta kaikki saattoivat teeskennellä asioiden kaikesta huolimatta menevän hyvin. Makedonian konfliktissa on kysymys enemmänkin tulevaisuudesta kuin nyky päivästä, enemmän rakenteista ja suhteellisesta vaikutusvallasta ja vallanjaosta kuin väkivallasta ja sorrasta. Yleisesti ottaen Makedonian albaanit ovat olleet vaatimuksissaan paljon maltillisempia kuin Kosovon albaanit, jotka julistivat kauan sitten hyväksyvänsä vain itsensä Kosovon.

Makedonian albaanit ovat olleet paljon vähemmän vastakkainasetteluhakuisia. He kykenevät visioimaan oman vaikutusvaltansa kokonaisessa Makedoniassa paljon suuremmaksi kuin Kosovon albaanit paljon suuremmissa Serbiassa. He näkevät mahdollisuuden saada Makedoniassa paljon enemmän kuin Kosovon albaanit pystyivät näkemään saavansa Serbiassa (ainakaan Milosevicin aikana).

Tämän takia Makedonian maltilliset albaanit ovat nyt ahtaalla. Heidän täytyy tuntea sympatiaa aseisiin tarttuneita kohtaan, koska heihin kohdistuu sekä rakenteellista että suoraa repressiota. Samaan aikaan he ymmärtävät, että aseellinen taistelu saattaa tuhota vision yhtenäisestä tulevaisuudesta Makedoniasta, jossa heillä on huomattava ellei dominoiva vaikutusvalta.

Yhtä helppoa kuin nähdä, ettei albaaneja kohdella täysin oikeudenmukaisesti tämän päivän Makedoniassa, on myös ymmärtää, että monet makedonialaiset

pelkäävät suhteellisen asemansa ja vaikutusvaltansa puolesta huomisen Makedoniassa.

Aseiden jakaminen hallitukselle ja kapinallisille tällaisessa tilanteessa palvelee lännen sotilaallisteollisia komplekseja, mafiaa ja tiedustelupalveluja; sen sijaan se ei palvele ihmisiä, demokratiaa eikä paljon puhuttua Balkanin vakautta. Nämä toimijat, pikemminkin kuin osapuolet, tulisi nyt tuomita.

Mikään aseellinen taistelu ei muuta yhdenkään albaanin tai makedonialaisen tai tulevien sukupolvien tilannetta paremmaksi. Mikään yhdessäelä tai vallanjakomalli ei muutu mahdollisemmaksi sisällissodan jälkeen. Älykkäät ja maltilliset ihmiset molemmilla puolilla ovat vetäneet tämän johtopäätöksen kauan sitten Kroatian, Bosnian ja Kosovon kokemuksista. He ovat kuitenkin avuttomia niitä rauhaarakastavan kansainvälisen yhteisön edustajia vastaan, jotka ovat destabilisoineet Makedonian, järkyttäneet sen identiteettiä ja aseistaneet sekä hallituksen (jotta se kykenisi liittymään NATO:on) että albaaniosapuolen ja antaneet kaiken levitä Kosovosta.

Miksi Makedonia kuitenkin hyväksyy tilanteensa?

Koska se toivoi pääsevänsä länsimaiden kerhoon nopeasti. Kommunismin jälkeisessä älyllisessä ja poliittisessa tyhjiössä sen mieleen ei juolahtanut, että se voisi harjoittaa uutta vapautta omillaan ja ajatella itsenäisesti. Näin ei tapahtunut. Se mateli yhden alamaisen osasta toiseen, itä-eurooppalaisesta läntiseen autoritarianismiin.

Makedonialaiset, kuten muut itä-eurooppalaiset, ovat oppineet läksyn: demokratia ei merkitse sitä, että on vapaus valita. Hallituksen viranomaiset, parla-

mentin jäsenet ja useimmat älymystön edustajat eivät näe vaihtoehtoja NATO- ja EU-jäsenyydelle, alistumiselle ulkomaiseen tunkeutumiseen, investoinneille, IMF:n/Maailmanpankin ehdoille, yksityistämiseksi ja prostituutiolle useammasakin mielessä.

Mutta ei tarvitse kuin kuvitella tällainen skenaario: Makedonian hallitus asettaa komitean tuottamaan vaikkapa viisi mallia tulevaisuuden turvallisuus- ja puolustuspolitiikaksi. Se perustuisi 2-3 vuotta kestäväan, riippumattomien makedonialaisten tutkijoiden riippumattomien ulkomaisten asiantuntijoiden avustamana tekemään selvitystyöhön, joka koskettelisi kysymystä, mitkä ovat todennäköiset taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset, sotilaalliset ja muut uhkakuvat maalle, sen yhteiskunnalle ja kansalle seuraavien 20-30 vuoden ajan?

Vain yksi viidestä mallista sisältäisi NATO-jäsenyyden. Loput olisivat inhimillisen turvallisuuden, kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän, Balkanin yhteistyön, väkivallattomuuden, siviilipuolustuksen, ekologisen tasapainon, puolustuksellisen sotalaitoksen, aktiivisen rauhantahtoisen ulkopoliikan, ystävällisten naapurussuhteiden jne. kaltaisten elementtien yhdistelmiä. Kunkin mallin kustannukset makedonialaisille veronmaksajille arvioitaisiin samoin kuin siitä saatavat hyödyt: kuinka paljon saamme mitattuna sosiaalisena hyvinvointina, koulutuksena, kulttuurina, taloudellisena kehityksenä, inhimillisten perustarpeiden tyydytyksenä jne. vastineeksi sille, mitä kussakin mallissa päätämme investoida?

Lyhyesti, antakaa yksinkertaisesti makedonialaisille todellinen valinnanmahdollisuus, perusteellista tietoa jokaisen vaihtoehdon arvioituista kuluista, hyödyistä ja riskeistä. Antakaa heidän

nähdä laajempi kirjo ajateltavissa olevia tulevaisuuksia ja KESKUSTELLA niistä vapaasti ja sen jälkeen valita niistä sen, jota useimmat ihmiset haluavat. Kansainvälinen yhteisö olisi tietysti taannut tukensa sen todellisuuden toteuttamisessa, jonka makedonialaiset itselleen valitsevat.

Tämä olisi jo lähellä todellista demokratiaa. Epäilenpä, valitsisivatko makedonialaiset NATO-jäsenyyden ensimmäiseksi vaihtoehdokseen, JOS heitä autettaisiin näkemään muut vaihtoehdot. Jos he kuitenkin äänestäisivät NATO-jäsenyyden puolesta, tämäkin olisi silloin todellinen valinta, avoimin silmin valittua politiikkaa, joka perustuisi lujasti kansan tahtoon. Miksi tällaista täysin luonnollista skenaariota pidetään täysin epärealistisena?

No, mielistelemällä ja olemalla puhumatta koskaan kriittisesti USA:sta ja EU:sta makedonialaiset toivovat epätoivoisesti hyötyvänsä uudenaikaisuudesta ja globalisaatiosta edes vähän. Lyhyesti sanottuna he ovat oppineet näyttämään iloisilta ja sanomaan oikeat asiat siitä yksinkertaisesta syystä, että he ovat tarpeeksi fiksuja nähdäkseen, että heidän uudet herransa haluavat kontrolloida heitä sen sijasta että vapauttaisivat heidät.

Imperiaaliset vallat ovat osoittaneet läpi historian, että kontrolli ja sota, niillä uhkailu tai todellinen, kulkevat käsi kädessä. Jotkut käyttävät tästä nimitystä hajota ja hallitse. Ne tietävät, että niiden täytyy kulkea käsi kädessä, jotta ihmiset ei saa mieliinsä liian liberaaleja, itsenäisiä ajatuksia vapaudesta ja rauhasta...

(PressInfo 120, 17.5.2001)

Vangittuna aseistakieltäytyjiä maailmalla

Israel

Israelilaisia aseistakieltäytyjiä on ollut taas kaltereiden takana. Aseistakieltäytyjä Gabriel Wolf vangittiin 1. huhtikuuta 14 päiväksi. Wolf totesi kieltäytymisilmoituksessaan, ettei hänen omatuntonsa salli hänen palvella armeijassa, joka miehittää toisille kuuluvaa maata ja polkee siellä heidän perusoikeuksiaan.

Aseistakieltäytymisoikeutta ei ole tunnustettu israelilaisille miehille (naisilla tällainen mahdollisuus sen sijaan on mutta vain uskonnollisista syistä), mutta armeijan upseereista koostuvalla "omantunnon komitealla" on mahdollisuus vapauttaa aseistakieltäytyjiä kokonaan palveluksesta. Wolfkin oli komitean kuultavana, mutta se kieltäytyi vapauttamasta häntä.

Vapauduttuaan kahden viikon kuluttua Wolf määrättiin ilmoittautumaan sotilasviranomaisille ja kun hän ei edelleenkään halunnut aloittaa palvelustaan, hänet vangittiin uudelleen, tällä kertaa 28 päiväksi. Vapauduttuaan tästä tuomiosta hänet kutsuttiin 20.5. palveluksestapavauttamiskomitean kuultavaksi, joka ei kuitenkaan vapauttanut häntä. Hänet vangittiin kolmannen kerran 22.5.

Simo Helliö

Aseistakieltäytyjien tuomitseminen useita kertoja lyhyeen vankeusrangaitukseen on yleinen käytäntö Israelissa. Kun he ovat istuneet 56 vuorokautta, heidät julistetaan normaalisti palvelukseen kelpaamattomiksi.

26-vuotias telavivilainen opiskelija Ido Harari ja 31-vuotias Hedai Levi, molemmat reservinkieltäytyjiä, ovat myös olleet vangittuina keväällä. Molemmat ilmoittivat, etteivät halua palvella siviiliväestöä

sortavaa armeijaa. He aloittivat ensimmäisen 14 vrk:n vankeusjakson 2.5..

Esille tulevat tapaukset ovat vain jäävuoren huippu. Israelilaiset aseistakieltäytyjäaktiivit kertovat, että maan sotilasvankilat ovat tupaten täynnä ja valtaosa vangeista on henkilöitä, jotka haluavat välttää asepalveluksen suorittamisen – tosin vain vähemmistö heistä poliittisista tai omantunnonnsyistä.

Armenia

Armenia hyväksyttiin Euroopan neuvoston jäseneksi kuluvan vuoden tammikuussa. Liittymisen yhteydessä maa lupasi säätää kolmen vuoden sisällä "eurooppalaisten standardien mukaisen" vaihtoehtopalveluslain ja ennen sen voimaantumista armahtaa kaikki aseistakieltäytyjät.

Tästä huolimatta aseistakieltäytyjien vangitsemiset jatkuvat. Jehovan todistaja Karem Yegoian pidätettiin 1.2.2001. Hänet on tuomittu kahden vuoden vankeuteen hänen kieltäytyttyään sotilaspalveluksesta uskonnollisista syistä. 20-vuotias Jehovan todistaja Rafik Tonoian sai taas kahden vuoden tuomion viime vuoden marraskuussa. Raporttien mukaan hän joutui poliisien pahoinpitelämäksi ilmoittautuessaan heille vapaaehtoisesti elokuussa.

Armeniassa on voimassa asevelvollisuus eikä lainsäädäntö tunnusta oikeutta siviililuontoiseen palvelukseen. Amnesty International tuntee parisenkymmentä Armeniassa vangittuna olevaa aseistakieltäytyjää, joista useita on pahoinpidelty vankeuden aikana.

Bomspotting III – Ydinaseita vastaan Belgiassa

Daniel Vera

Jatkoa etusivulta...

Mielenosoitusmarssin päätteeksi 840 ydinaseiden vastustajaa vyöryi tukikohdan aidan yli sisään kohti kiitorataa. Heidän joukossaan oli Belgian kulttuuriministeri, useita muita belgialaisia kansanedustajia sekä yksi heidän hollantilainen kollegansa. Suomalaisia tapahtumaan osallistui noin 40, joista reilu puolet jatkoi aidan yli sisään tukikohtaan.

Sotilaat ottivat kiinni kaikki sisälle tukikohtaan astuneet, mutta vain pieni osa heistä kyettiin pidättämään virallisesti, sillä poliisi oli valmistautunut vain ehkä 100-200 pidätykseen. Belgian turvallisuuspoliisi oli kehoittanut paikallista poliisia valmistautumaan noin 700 mie-

lenosoittajaan, mutta varoitusta ei oltu kuunneltu. Seurauksena tästä pidätysolosuhteet olivat hirveät.

Pahimmillaan ihmiset joutuivat seisomaan jopa seitsemän tuntia piikkilanka-aitauksessa ulkona, ja tästä ensimmäiset viisi tuntia sateessa. Kyseisissä aituksissa oli tilaa vain noin 1/4 neliometriä henkeä kohden. Piikkilankakarsinoiden lisäksi pidätettyjä varten oli varattu keskikokoinen luokkahuone, joka oli pidätystiloista inhimillisin. Ennalta suunniteltujen tilojen lisäksi jouduttiin ottamaan käyttöön suuri kuntosalihalli, jonka seinässä oli kyltti, joka kertoi paloturvallisuusmääräyksistä. Tilan suurin sallittu henki-

kin sotilain kohdistettuja provosoivia huutoja. Pidätystiloissa tilanne kuitenkin muuttui jo uhkaavaksi.

Jos joutuu seisomaan piikkilanka-aitauksessa, lähes jokaiselle ihmiselle syntyy aggressioita, jotka täytyy purkaa. Ottaen huomioon, että mielenosoittajien joukossa oli monia, joille väkivallattomuus ei ollut henkilökohtainen vakuumus vaan yhteisesti sovittu toimintatapa, on ymmärrettävää, kuinka osa tilanteen synnyttämisestä paineista purettiin aggressiivisena huuteluna ja jopa provokatiivisena pikkukivien heittelynä. Yhtä paljon kuin se on ymmärrettävää on se kuitenkin myös hyväksymätöntä. Myöskään ei voi hyväksyä antamista periksi poliisin mielivallalle toivoen näin välttävänsä ongelmia.

Ongelmaa voi lähestyä palauttamalla mieleen Gandhin esittämän eri toimintatapojen hierarkian¹. Gandhin mukaan väkivaltaan vastaaminen väkivallalla on parempi vaihtoehto kuin alistuminen sen edessä. Alistuminen väkivallan edessä lähettää väkivaltaa käyttävälle koneistolle viestin, jonka mukaan ongelmia voidaan tulevaisuudessakin ratkaista onnistuneesti väkivaltaa käyttäen. Väkivaltainen vastaus, vaikka se toisaalta johtaakin väkivallan jatkumiseen, ei kuitenkaan tue käsitystä väkivallasta toimivana ongelmanratkaisukeinona ja jättää väkivallan ongelman avoimeksi. Kumpikin vaihtoehto kuitenkin lisää yhteiskunnassa esiintyvän väkivallan määrää. Hierarkiassa ylimpänä on väkivaltaan vastaaminen aktiivisen väkivallattomalla toiminnalla.

Ydinaseiden vastaisessa toiminnassa väkivallan ja väkivallattomuuden ero korostuu entisestään. Sotilaat ja poliisit perustuvat toimintansa, mielenosoittajien estämisen, kansalliseen lainsäädäntöön.

lömäärä oli 49 – halliin sijoitettiin 300-400 kiinniotettua.

Sotilaiden ja poliisien toimesta käytettiin myös suoraa väkivaltaa mielenosoittajia kohtaan. Kiinnioton yhteydessä joitakin ihmisiä potkittiin kylkiin ja kohdeltiin muutenkin väkivaltaisesti. Vakavia pahoinpitelyjä tapahtui ehkä parikymmentä. Nämä kohdistuivat lähinnä punk-henkisiin ja tummaihoisiin nuoriin. Ainakin kerran yksi mies vietiin piiloon metsään varta vasten pahoinpideltäväksi. Hänen vieressään ollut suomalainen raahattiin väkisin pois, ettei jäisi silminnäkijöitä ja uhri jäi yksin viiden poliisin kanssa, jotka alkoivat potkia häntä jalkoihin, selkään ja kylkiin.

Väkivallan käyttö oli kuitenkin odotettua, ja aikaisemmat kokemukset siitä osin pahempia. Tämä ei mitenkään oikeuta poliisin toimia, mutta ne eivät tulleet yllätyksenä. Uhrin ovat jättäneet valituksia poliisille ja suurlähetystöihin. Suomen suurlähetystö tosin suhtautui varsin nihkeästi suomalaisten valituksiin pahoinpitelyistä.

Kokonaisuutena tapahtuma oli kuitenkin onnistunut. Kyseessä oli todennäköisesti suurin koskaan järjestetty ydinaseiden vastainen kansalaistottele-mattomuustempaus, ja tempaus sai valtavaa julkisuutta Belgian flaaminkielisellä alueella. Muutama vuosi sitten, ennen kuin uusi ydinaseiden vastainen kampanja aloitti, ei monikaan belgialainen edes tiennyt maallaan olevan ydinaseita. Tänä tilanteen on toisin, ja kiitos tästä kuuluu suurelta osin Bomspotting-tapahtumille.

Kuitenkin ainakin Kleine Brogelissa poliisit ja sotilaat rikkoivat toiminnassaan törkeästi jopa omia lakejaan. Mielenosoittajien toiminnan oikeutus puolestaan on peräisin kansainvälisestä oikeudesta. Kansainvälinen oikeus on lakihierarkiassa kansallisen lain yläpuolella ja sisältyy jokaisen maan kansalliseen lainsäädäntöön. Näin toimijat voidaan eritellä lain mukaan toimiviksi ja väkivaltaa kaihtaviksi ydinaseiden vastustajiksi ja laittomasti toimiviksi väkivaltakoneiston edustajiksi.

Väkivallan ilmaukset mielenosoittajien puolelta paitsi kyseenalaistavat toiminnan oikeutusta johtavat kostotoimenpiteisiin väkivaltakoneiston puolelta. Bomspottingissa kivienheittely johti siihen, että joukko poliiseja vei väkivaltakoneiston täysin syyttömän henkilön metsään potkittavaksi. Uhrin potkimien lopetettiin vasta lakimiehen juostessa paikalle hänen saatuaan vihjeen toiselta mielenosoittajalta.

Väkivallattomuus ja väkivallattoman toiminnan kehittäminen laajan mutta aktiivisen toiminnan mahdollistamiseksi onkin yhä keskeisellä sijalla ydinaseiden vastaisen liikkeen toiminnassa ja laajalaiselle väkivallattomalle toiminnalle löytyy yhä lisääntyvässä määrin kysyntää myös esimerkiksi globalisaatiokriittisen liikkeen sisällä.

Simo Hellsten

Seuraava suuri ydinaseiden vastainen tapahtuma on Skotlannissa 27.7.-11.8. järjestettävä leiri, jonka yhteydessä järjestetään myös koulutusta väkivallattoman toiminnan kouluttajille.

¹ M. Gandhi: Kirjoituksia/Miekan oppi

Antimilitaristinen oliiviseura

Bomspottingin kaltaisten massatapahtumien voima on ihmisten kollektiivisessa liikehdinnässä, mutta toisaalta eri ryhmien olisi tärkeää kehittää itsensä näköistä toimintaa aktiivilanteeseen. Mitä ydinasetukikohdassa voi siis tehdä, ottaen huomioon ettei sisällä ehdi kauaa lorvailla?

No, piknikille ehtii ainakin. Sponsoraan oloinen eväiden nautiskelu keskellä hektistä toimintaa luo mukavasti tunnelmaa, ja ennen kaikkea välittää poliisille ja mahdollisille median edustajille alleviivatun väkivallatonta kuvaa mielenosoittajista. Oliiveja ja patonkia rauhassa pop-sivan kaverin väkivaltaista pidättämistä ei ainakaan voi selitellä mielenosoittajien "vastarinnalla" tai "provosoinnilla".

Antimilitaristinen Oliiviseura lähti Bomspottingissa muutamasta selvästä peruseriaatteesta. Ensimmäinen emme juoksisi karkuun tai tekisi muuten turhaa vastarintaa pidätystilanteissa; sisälle sotilastukikohtaan astuminen koko muun yli 800-päisen joukon kanssa olisi riittävän näyttävä symbolinen viesti. Toiseksi kaikki ruoka mitä piknikille tuotaisiin olisi vegaanista, koska eläinkuntaan kohdistuvan väkivallan tukeminen pasifismin nimissä kuulostaisi erikoiselta, ja erityisesti koska mahdollisessa nopeassa pidätystilanteessa ruokaa menisi todennäköisesti vielä hukkaan. Myös punaviinin päätimme jättää eväskoriin pois, sillä vaikka se onkin ehdottomasti pikniketiketin mukainen juoma, saattaa alkoholin käyttö kansalaistottele-mattomuuden yhteydessä herättää vääranlaisia negatiivisia mielikuvia.

Bomspotting-aktion alettua siirryimme nopeasti aidan yli kiitoradalle, johon sotilaiden ohi päässyt väki kerääntyi. Eväämme ehdimme nauttia (valitettavan vaihtelevan sään tosin vallitessa) mukavan kiireettömästi ja häiriöttä, mitä nyt eräässä yhteydessä muutama ratsupoliisi vaati meitä siirtämään vaivalla levitetyn piknik-liinamme parikymmentä metriä edemmäksi. Koko aktio oli mahtava osoitus kansalaisten joukkovoiman mahdollisuudesta, johon oli hienoa osallistua omalla kulinaristisella panoksellaan – ankeista pidätysolosuhteista ja oliivien kivellisydestä huolimatta.

Bomspotting-aktion yhteydessä ja sen jälkeen on myös tullut todetuksi, ettei näitä piknikkejä ole syytä jättää vain keski-Euroopan matkojen anniksi. Suomi on täynnä alueita, jotka soveltuisivat kansalaisten rentojen eväretkien näyttämöiksi mieluummin kuin armeijan temmelyskentäksi, varsinkin ne, joille sotakoineistolla ei edes varsinaista perusteltua käyttötarkoitusta ole. Antimilitaristinen Oliiviseura aikoo tarttua eväskoriinsa jatkossakin, sillä vaikka Suomessa ei Belgian tapaan ydinaseita säilytetäkään, tarjoaa kotimainen militarismikin useita ongelmia ratkaistavaksi.

Teppo Eskelinen

Miekan oppi – kuinka siitä taotaan aura

Olin itse yksi 840:stä Kleine Brogelissa 16. huhtikuuta kiinniotettusta mielenosoittajasta. Vapauduttuani kuuntelin tapahtumaa järjestäjien aurantakoja-aktiivien kokemuksia päivän tapahtumista. Näyttävästä mielenosoituksesta huolimatta kaikki ei ollut sujunut aivan odotusten mukaan.

Tapahtuman kansalaistottele-mattomuus osuuteen, tukikohtaan tukeutumiseen osallistui mielenosoittajia reilusti enemmän kuin järjestäjät olivat odottaneet. Poliisien odotukset ylittyivät nelinkertaisesti. Suuret ihmisjoukot ovat paitsi voimakkaita myös vaikeita hallita ilman riittävää valmistautumista ja niin Bomspottingissakin oli havaittavissa orastavaa joukkohysteriaa. Uskoakseni tätä edisti se, että tukikohtaan sisään tunkeutuneiden mielenosoittajien joukossa oli paljon ihmisiä, joilla ei ollut aikaisempaa kokemusta kansalaistottele-mattomuudesta ja jotka tästä syystä olivat aikaisempien tapahtumien osallistujia heikommin valmistautuneita.

Koulutuksessa ennen tapahtumaa meitä varoitettiin sotilaiden ja poliisien mahdollisesta väkivallasta. Edellisenä vuonna sotilaat käyttäytyivät hyvin väkivaltaisesti. Belgian aktivistit epäilevät heillä olleen käsky pelotella mielenosoittajia, mutta varsin ilmeisesti tämä taktiikka ei toiminut, sillä tänä vuonna osallistujia oli moninkertainen määrä. Nyt väkivaltaa ilmeni ensin kiinniottojen yhteydessä ja ratsupoliisien rynnäkössä ja se kulminoitui epäinhimillisiin pidätysolosuhteisiin.

Poliisin piirittäessä mielenosoittajia kiitoradalla ja ihmisiä kiinniotettaessa kaikki sujui kuitenkin mielenosoittajien puolesta rauhallisesti. Väkivaltaan ei vastattu väkivallalla lukuun ottamatta joita-

Angolan pitkä sota

Kansainvälisen aseistakieltäytyjöpäivän (15.5.) virallinen teema oli tänä vuonna Angola. Alla on tekstejä aiheesta.

Tämän vuoden toukokuun 15. päivänä, kansainvälisenä aseistakieltäytyjöpäivänä, haluaisin muistuttaa kaikkia pasifisteja, antimilitaristivestijöitä ja ihmisoikeuksien puolustajia siitä, että sotarikoksiin, rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja muihin raakuuksiin syyllistyneet elävät yhä rankaisematta tämän päivän Angolassa.

Vuoden 1961 alussa, 40 vuotta sitten, sota puhkesi Angolassa yli viisi vuosisataa kestäneen Portugalin bruttaalin siirtomaavallan jälkeen, jonka aikana sekä väkivaltainen että väkivallaton vastarinta siirtomaavaltaa vastaan olivat osa joka päiväistä elämää. Lissabonin aikaisempi fasistihallitus tuhlassi kaikki oman maansa luonnonvarat ja rosvo siirtomaidensa rikkaudet haluten pitää itsellään väkivalloin maan, jota piti Portugalin merentakaisena maakuntana: Angolan. Samaan aikaan kun kolme aseellista "vapautus"liikettä taisteli siirtomaasortoa vastaan aseiden portugalilaisten kolonialistien militaristista logiikkaa mukaillen, eräät angolalaisen yhteiskunnan ryhmät tekivät vastarintaa kiellettyillä sotilaspalveluksesta tai muista orjuuden muodoista ja tekemällä kansalaistottelemattomuustekoa. Ikävä kyllä tähän päivään saakka tätä väkivallatonta toimintaa ei ole otettu huomioon arvioitaessa vastarinnan merkitystä, joka johti Angolan itsenäistymiseen 11.11.1975.

Itsenäistymisen jälkeen samat aseelliset liikkeet, jotka sanoivat taistelevansa vapauttaakseen Angolan kansan orjuudesta, kolonisaatiosta ja brutaalista riistosta, omistautuivat automaattisesti armottomaan keskinäiseen valtataisteluun jo silloin, kun viimeiset portugalilaiset sotilaat vielä olivat maassa. Väestö joutui maksamaan kalliin hinnan. Neljätoista vuotta jatkunut aseellinen taistelu portugalilaisia vastaan, jotka saivat tukea NATO:lta ja muilta niin sanotun "sivistyneen maailman" länsimailta, muuttui

sisällissodaksi, jolle ei ole ennakkotapausta Angolan historiassa. Kaksi sotaherää, UNITA:n kapinallisten Jonas Savimbi ja MPLA:n hallituksen Jose Eduardo dos Santos, muuttivat maansa elävien kuoleiden taloksi. Kolonialistinen orjuus korvattiin sodan kurjuudella, ja väestö on yhä tänään erilaisten aseellisten ryhmien ja militaristisen demagogian kaupustelijoiden panttivankina. Näille ryhmille vallassa pysyminen sitä jakamatta on korkein arvo elämässä, jopa korkeampi kuin kaikki olemassa olevat humanistiset arvot.

Haluaisin mainita tässä, että kylmän sodan kaksi supervaltaa omine militaristisine ideologioineen tukivat kahta aseistautunutta angolalaista ryhmää tässä kuolettavassa yrityksessään. Hyväksymällä salaisen sopimuksen olla USA:n ja Neuvostoliiton sotilasteollisen kompleksin edustajia Angolassa nämä sotaikäyvät osapuolet harhaanjohtivat kansainvälisen yhteisön uskomaan, että enemmistö angolalaisista kannatti heidän valitsemaansa militaristista vaihtoehtoa.

Kolme kertaa, vuosina 1974, 1992 ja 1994 ne hyväksyivät rauhansopimuksen panematta toimeen rauhanomaisia ratkaisuja. Aseistariisun sijasta ne jatkoivat ja jatkavat yhä aseistautumista eliminoidakseen "vihollisen" väkivallan avulla. Kaikkien näiden ryhmien todellinen, yhteinen vihollinen on suuri enemmistö Angolan siviiliväestöstä; erityisesti ne, jotka pakotettiin pakenemaan kotikyltään pakolaisleireille.

Vaikka Angolan kansan enemmistö toi monissa eri yhteyksissä julki hylkäävänsä täysin poliittisen konfliktin ratkaisemisen sotilaallisin keinoin, UNITA, MPLA ja FLEC (Cabindan alueella) valitsivat ja valitsevat yhä sotilaallisen vaihtoehdon. Mutta myös ulkoiset voimat ja useat eri maat käyttäytyvät Angolassa kuin mafian kummisedät aikaansaaden sotarikoksia ja suuria kärsimyksiä viattomille ihmisille tarjoamalla aseita, moderneja sotakoneita, sotilaallisia neuvonantajia ja jopa humanitaarista apua, jonka väitetään auttavan siviiliväestöä mutta joka tosiasia-

päytyykin erilaisille aseistautuneille ryhmille. Kun Angolan alueelle on kylvetty yli 15 miljoonaa maamiinaa, maa on lähes asumiskelvoton tai ainakin äärimmäisen vaarallinen elää. Monet ulkomaat ovat suoraan tai epäsuorasti osallisia joko toimittamalla aseita Angolan sotaikäyville osapuolille tai salaisella diplomatiallaan Angolan hallituksen kanssa. Monet niistä tekevät sodalla voittoja myymällä aseita tai viemällä Angolan raaka-ainevaroja, kuten timantteja tai öljyä, jotka ovat kaksi tärkeintä syytä sodan jatkumiselle.

Eikä ole syytä unohtaa rahoituslaitoksia (pankkeja) ja monikansallisia yrityksiä, jotka rahoittavat ja tukevat Angolan sotaikäyviä osapuolia. Luettelo yrityksistä, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti osallisia Angolan sotaan, on erittäin pitkä eikä edes tyhjentyvä.

Avointen vihamielisyyksien alettua uudelleen joulukuussa 1998 väliaikaisen aseiden hiljenemisen jälkeen lukuisat miehet ja naiset, erityisesti nuoret, vastustivat sotaa julkisesti. Voimakas halu löytää väkivallaton tie ulos väkivallasta sai ilmauksensa Rauhan manifestissa, katolisten piispojen paimenkirjeessä, jonka – kuten niin monen muunkin aloitteen ja vetoituksen – allekirjoitti tuhansia ihmisiä sekä Angolassa että sen ulkopuolella. Kuitenkin nämä äänet rauhan puolesta joutuvat kohtaamaan valtion sorron ja taloudellisten voimavarojen puutteen kehittäessään uusia teitä kohti rauhaa.

Riippumattomalla lehdistöllä, joka näyttölee erittäin tärkeää roolia väkivallattomassa taistelussa ja joka on usein ilmaissut myötätuntonsa sotilaskarkureita, aseistakieltäytyjiä, pasifisteja ja ihmisoikeusaktivisteja kohtaan, ei ole taloudellisia resursseja, ja tärkeimmät kehitysavun antajat diskriminoivat sitä.

Niin tekemällä kansainvälinen yhteisö toimii vastoin Angolan väestön enemmistön lujaa tahtoa, joka vastustaa militaristista lähestymistapaa kiellettyillä asepalveluksesta, ilmaisemalla vakauksensa rauhan puolesta kirjoittamalla (Manifesti heinäkuussa 1999) tai osoitta-

malla mieltään kaduilla. Ne, jotka tekevät näin, joutuvat kohtaamaan vakavaa sortoa tai tulevat jopa tapetuiksi. Nämä urheat ihmiset ansaitsevat enemmän kuin koskaan moraalista ja taloudellista tukea kaikilta, jotka rakastavat rauhaa ja oikeudenmukaisuutta, löytääkseen tien ulos väkivaltaisesta sodan noidankehästä, johon vallanpitäjät ovat Angolan vanginneet.

Näistä syistä vetoaisin voimakkaasti teihin, jotta tukisitte Angolan rauhanvoimia 15. toukokuuta ei vain taloudellisin keinoin mutta myös kiinnittämällä huomiota Angolaan ja siellä olevien rauhanaktivistien tilanteeseen. Tiedämme, että Angolassa käynnissä olevan sodan sponsorit (aseiden ja siviililuontoisen tuen toimittajat sotaikäyville osapuolille) löytyvät länsimaista, jossa myös useimmat aktiiviset rauhanryhmät toimivat. Näin ollen Angolan pasifistit ja ihmisoikeuksien puolustajat vetoavat ystäviinsä kaikkialla maailmassa painostamaan hallituksiaan

ja kertomaan maidensa yleiselle mielipiteelle siitä, mitä Angolassa todella tapahtuu sekä kansainvälisen yhteisön osallisuudesta tähän tragediaan. Kaiken ulkoisen tuen sotaikäyville osapuolille tulee loppua, jotta kestävä rauha voisi saada mahdollisuuden kehittyä. Erityisesti angolalaisten aseistakieltäytyjien ja sotilaskarkurien tilanteen maan sisällä ja sen ulkopuolella tulisi olla huolenaihe, sillä monia heistä uhkaa karkotus heidän etsiessään turvaa muista maista poliittisina pakolaisina. Nämä ihmiset kieltäytyvät tekemästä sotarikoksia Angolan sotaikäyvien rinnalla.

Emanuel Matondo

Angolalainen aseistakieltäytyjä, rauhan- ja ihmisoikeusaktivisti

IAADH - (Angolan Antimilitarist Initiative for Human Rights)
Yorckstrasse 59, D-10965 Berlin Germany
e-mail: ari@ipn.de
<http://www.snafu.de/~usp/iaadh.htm>

Sota elämäntapana

Angolan sota on muuttunut hiljaiseksi, mikä on lähes täydellinen tilanne sekä sodanlietsojille että ulkopuolisille, jotka tekevät voittoja maan tuhoutumisella. Angolan sota ei enää häiritse julkista mielipidettä. Se on vanha ja vaikeasti käsiteltävä asia. Se aiheuttaa välinpitämättömyyttä.

Katolisten pyörittämä Radio Ecclesia haastatteli hiljattain Angolan puolustusministeri Kundy Paihamaa, joka kommentoi kapinallisten hyökkäyksen pohjoisessa Uigen maakunnan pääkaupungissa aiheuttamia siviilikuolonuhreja. "Jos ihmiset eivät kuole sodassa, he kuolevat kuitenkin sairauksiin," hän lausui tuoden julki, että sodassa ihmisen elämä merkitsee hyvin vähän jos mitään. Tällainen lausunto ei herättänyt minkäänlaista julkista kohua — ihmiset ovat tottuneet sellaiseen. Angolalainen yhteiskunta on rakennettu sotajärjestelmän ja sotamentaaliteetin perustalle ja pyörii niiden ympärillä.

Asevelvollisuus luokkasotana

Ensimmäiset julkiset toivon merkit järjestelmän muuttumisesta ilmaantuvat tammi- ja helmikuussa 1999, jolloin ryhmä lehtimiehiä syytti julkisesti asevelvollisuusjärjestelmää diskriminoinnin muodoksi, jossa vain köyhien lapset lähetetään etulinjaan tykinruoaksi. Tämän seurauksena neljä lehtimiestä joutui syytöseen ja sotilaat pahoinpitelivät yhden.

Samoihin aikoihin 500 naisen ryhmä ilmaantui öljyrikkaan ja itsenäisyysmielisen Capindan maakunnan keskuksen kaduille [Capinda on pieni osa Angolaa, jonka Kongon demokraattisen tasavallan hallitsema kapea maakaistale erottaa muusta maasta] osoittamaan mieltään lapsiensa värväämistä vastaan — käymään sotaa, jota he eivät pidä oikeutettuna. Kuten odotettua, mielenosoittajat joutuivat sortotoimien kohteeksi. Mielenosoituksen jälkeen kuitenkin vain kaksi nuorta miestä liittyi vapaaehtoisesti

armeijaan. Epävarmoin askelin Angolan kansalaisyhteiskunta on tulossa kosketukseen todellisuuden kanssa.

Heinäkuussa 1999 joukko ihmisiä julkisti rauhanmanifestin, jonka oli allekirjoittanut yli 200 Angolan kansa-

YK

laisyhteiskunnan huomattavaa edustajaa. Hallituksen painostus pakotti jotkut allekirjoittajista puhumaan julkisesti rauhanmanifestia vastaan ja väittämään, että he allekirjoittivat sen harhaanjohtettuina. Kuitenkin aloite on avannut tien edistysellisemmille vaatimuksille Angolan sodan sisäisestä ja rauhanomaisesta ratkaisemisesta. Heinäkuun lopulla 2000 katolinen kirkko järjesti rauhankouksen, joka toi yhteen Angolan hauraan kansalaisyhteiskunnan selkärangan. Vaatimus rauhanomaisesta sisäisestä ratkaisusta, joka sisältää myös kansalaisyhteiskunnan, voimistui ja siitä alkaa vallita yksimielisyys ihmisten keskuudessa.

Luotettavaa edustusta

Kaikesta huolimatta luotettavan ja ilmaisukykyisen johtajuuden puute kansalaisyhteiskunnassa on ollut pitkään tärkein tekijä, joka estää tietoisuutta Angolan kansan ahdingosta leviämistä laajemmin paikallisesti ja kansainvälisesti. Sekä hallitus että kapinallislake ovat jo pitkään olleet ihmisille sodan ja sorron vertauskuvia. Silti ne näyttävät olevan ainoita Angolan kansan edustajia, jotka ovat kykeneviä vaikuttamaan kansainvälisessä diplomatiassa siihen, kuinka Angolaan suhtaudutaan. Niinpä ne ihmisten intressit, jotka poikkeavat hallituksen ja UNITA:n vaatimuksista, ovat yhä kasvottomia maailmalle.

Angolan konflikti on "dehumanisoitu" vuosien ajan. Sodan inhimilliset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset kustannukset eivät ole koskaan olleet

ensisijainen keskustelunaihe Angolassa. Kylmä sota (1975-1989), Jonas Savimbin yleisten vaalien tuloksen kiistäminen (1992-1994) ja hänen kieltäytymisensä suostua Lusakan sopimusluonnokseen (vuodesta 1998) ovat kansainvälisesti tunnettuja maamerkkejä sodan jatkumisesta maassa.

Valtataistelu

Marraskuussa 2000 Angolan presidentti José Eduardo dos Santos puhui kansalle itsenäistymisen 25-vuotisjuhlassa. "Tämänhetkiset näköalat ovat rohkaisevia, koska ensinnäkin vastikään saavutetut suuret sotilaalliset voitot ovat poistaneet kaiken uhkan siitä, että valta kaapattaisiin väkivalloin," hän sanoi. Presidentti dos Santos lisäsi myös, että sotilastoimet rajoittuivat tietyille alueille ja niitä toteutetaan matalalla intensiteetillä eivätkä ne enää estä maan jälleensuorittamista ja kehittämistä.

Dos Santos on ollut vallassa 21 vuotta ja tähän asti hänen päätavoitteensa sodassa on pysynyt muuttamattomana: murskata kaikki, mikä saattaa uhata hänen valtaansa. Toisaalta UNITA:n kapinajohtaja on taistellut lähes saman ajan vastakkaisen päämäärän puolesta: hankkia valta väkivalloin.

Ei armoa

Angolan 40 vuotta kestäneen sodan (josta 25 vuotta sisällissotaa) uhrien määrä kohoaa yhä samalle tasolle kuin 15 tai 20 vuotta sitten. Mutta vaikka Angolan sotaa pidetään kansainvälisesti veri-

simpänä ja uudenaikaisimpana Afrikan sodista, virallisten tilastojen mukaan kuolonuhreja on vain 500.000. Sodan nykyisen vaiheen puhjettua lokakuussa 1992 Yhdistyneet kansakunnat laskevat, että vuonna 1993 yli 1.000 ihmistä kuoli päivittäin. Näin ollen yli 360.000 ihmisen on täytynyt menehtyä pelkästään tuon vuoden aikana. Kumpikaan taistelun osapuoli ei ole koskaan osoittanut armoa omaa maataan ja omaa kansaansa kohtaan.

Dos Santos ei olisi julistanut sota UNITA:a vastaan joulukuussa 1998, ellei hänellä olisi ollut hiljaista tukea YK:lta ja kansainvälisen politiikan suurtekijöiltä, jotka tuohon aikaan uskoivat hänen helppoon sotilaalliseen voittoonsa Jonas Savimbista. Itse asiassa dos Santos kävi sota sillä perusteella, että UNITA ei myöntynyt Lusakassa Zambiassa vuonna 1994 allekirjoitettuun rauhansopimukseen, jossa se veloitettiin luovuttamaan kaikki miehittämiensä alueet valtion hallinnolle.

Käydään sota rauhan vaalimiseksi

Tässä strategiassa jäi kuitenkin huomiotta, että rauhanprosessi oli olemassa vain, koska molemmat osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, ettei konfliktin lopettamiseksi ollut sotilaallista ratkaisua.

Niinpä sodan käyminen rauhanprosessin vaalimiseksi oli vain synkkä viesti. Jos kansainvälisen rauhanprosessiin väliintulon tarkoitus oli lopettaa sota ja tuoda kansallinen sovinto ja demokratia maahan, se on johtanut johonkin aivan muuhun.

Asiat, joihin on kiinnitettävä huomiota, ovat hallituksen systemaattiset loukkaukset paino- ja ilmaisunvapautta vastaan samoin kuin sen halveksunta lakeja kohtaan; on todisteita, että siinä, mistä Angolassa pelataan, ei ole kysymys Angolan ja sen kansan eduista.

31.1.2001 Angolan armeijan (hallituksen) sotilas Francisco José Manuel teloitettiin julkisesti sotilastukikohdan kiitoradalla eteläisessä Cunenen maakunnassa, koska hän oli ajanut kolarin sotilasarjoilla. Sotilaan vaimon mukaan Cunenen sotilasalueen päällikkö eversti Álvaro António antoi teloitusmääräyksen. Sotilaan perhe todisti tapahtumaa, kun teloitusryhmä tyhjensi konekivääriänsä häneen luotien repiessä hänen ruumiinsa hajalle.

Koska Angolan lainsäädännössä ei tunneta kuolemanrangaistusta eikä brutaalin murhan uhriksi joutunutta oltu tuomittu oikeudessa, saattaisi kuvitella, että viranomaisten olisi pakko irtisanoutua tällaisesta teosta. Ei, se on tarpeetonta niin kauan kuin öljy virtaa ja he voivat ostaa kansainvälistä diplomaattista tukea. Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuslähetytö Angolassa ei nostattanut kohua tapauksesta eikä reagoi millään tavalla.

Business as usual

Nykyään Angolan sotaa käsitellään myös liikeasiana. Syyskuusta 1997 alkaen Angolan jalokivien kauppa on ollut esillä keskeisenä asiana konfliktin ratkaisemisessa. 23.9.1997 YK:n virkailija kertoi etelä-afrikkalaiselle Star-lehdelle, että jos hallituksen ja UNITA:n yksityiset keskustelut timanttisaalista onnistuvat, niin "maan normalisoituminen tapahtuu välittömästi".

UNITA:a vastaan asetettiin sanktioita ja ryhdyttiin toimenpiteisiin sen tärkeimpien tulonlähteiden tyrehtyttämiseksi, jotta se saataisiin pakotettu mukautumaan Lusakan sopimusluonnokseen. Mikä ikinä näiden yritysten tarkoitus olikaan, angolalaiset ovat nyt paljon huonommassa tilanteessa kuin koskaan ennen.

Neljäsosa Angolan 12 miljoonasta asukkaasta on ajettu kodeistaan ja yli puolitoina miljoonaa on epätoivoisen riippuvaisia kansainvälisestä ruoka-avusta. Meneillään olevan kouluvuoden aikana hallitus on lähettänyt pelkästään pääkaupunki Luandassa kotiin yli 40.000 lasta, jotka oli luetteloitu koulutusjärjestelmään. Sota ei ole koskaan aikaisemmin häirinnyt Luandaa.

Suurin osa presidentin määräämästä jälleensuoritus- ja kehitystyöstä toteutetaan Luandassa. Opetusministeriön tilastojen mukaan yli 70% Angolan koulukäisistä lapsista on koulutusjärjestelmän ulkopuolella. UNICEF arvioi, että puolet Angolan väestöstä on alle 15-vuotiaita.

Sen jälkeen kun "Global Witness Report on Angola, A Crude Awakening"-raportti julkaistiin 1999, Angolassa toimivan öljyteollisuuden maine on mustattu ja se on yhdistetty sotaan. Myöhemmin hallitusta on tahrattu ranskalaisten tuomioistuimien paljastuksilla, joiden mukaan se loukkasi kansainvälistä aseidenvientikieltoa vuosina 1993 ja 1994 aseistamalla itseään pimeillä öljykaupoilla saaduilla rahoilla.

Läpinäkyvyyden puute

Vielä mikään ei ole muuttunut. 24.1.2001 25 pienen poliittisen puolueen PADPA:n nokkamiestä aloitti nälkälakon presidentinpalatsin edessä vaatien skandaalien selvittämistä. Poliisin iskujoukko kidutti joitakin mielenosoittajia, pidätti heistä kuusi ja uhkasi puolueen puheenjohtajaa Carlos Leitãoa kuoleamalla. Jälleen kerran hallitus vain käänsi selkänsä syyntakeettomana julmuuteensa.

Angolan kansalaisyhteiskunnassa on mietitty vain vähän timanttien ja öljyn osuutta sodan vauhdittajina, koska kumpikaan ei hallitus eikä UNITA ole koskaan antanut luotettavia ja avoimia tietoja kansantulosta. Riippumatta siitä, millaisia havaintoja kansainväliset tarkkailijat tekevät ja millaisia lausuntoja annetaan näiden rikkauksien merkityksestä Angolaan sotaan, enemmistölle angolalaisista ne eivät ole juuri muuta kuin selityksiä, joita käytetään oikeuttamaan verilöyly. "Angolan ongelman" ydinasia, johon ei edelleenkään ole kohdistettu huomiota, on Angolan kansan oikeus elää rauhassa ja nauttia ihmisarvoa.

Jos se aika, joka käytetään sodan poliittisten ja taloudellisten selitysten etsimiseen, käytettäisiin uusien, kansan tahtoa ilmaisevien äänien tunnetuksi tekemiseen ja rohkaisemiseen yhteiskunnassa, Angolan konflikti ei olisi enää vain sotaherroille kuuluva henkilökohtainen asia. Se saisi ihmiset kadulle keskustelemaan siitä. Ja juuri näin tulisikin olla.

Rafael Marques

Rafael Marques on entinen poliittinen vanki. Tällä hetkellä hän toimii Open Society Institutin edustajana Angolassa ja freelance-lehtimiehenä.

Tue antimilitarista työtä – osta AKL:n tuotteita!

Musiikkia

Farewell to Arms III -CD
-Uusi kansainvälinen vaihtoehtomusiikin kokoelma. Mukana yli 20 bändiä, mm. JMKE, Oi Polloi, Kontrovers, Section 8, Oheisvasara, Hero Dishonest, Forca Macabra... 2001 - 60 mk.

Jäähvyäiset aseille II -CD
-Levy kokoaa samalla äänitelle suomalaisen vaihtoehtomusiikin parhaimmistoa. Mukana 10 bändiä, kukin kahdella kappaleella: "Alakulttuurin kusipää", Baschbashuk, Contrast, Endstand, Freak-Ed, Juggling Jugulars, Manifesto Jukebox, Punk Lurex OK, Sharpeville, Wasted. 1999 - 40 mk.

Krääsää

Antimilitaristiset T-paidat
-Katkaisu kivääri ja Suomen leijona, joka katkaisee miekkansa, värit musta, vihreä, ja punainen. 60 mk

Katkaistu kivääri -pinssi
-Antimilitaristisen liikkeen maailmanlaajuinen tunnus. 10 mk/kpl.

Rintanapit (38 mm)
-Noin 15 erilaista antimilitaristista aihetta. 5 mk/kpl.

Postikortit
-Kuusi erilaista. Piirtänyt Seppo Leinonen. 3 mk/kpl

Kirjoja

Katkelmia alistumisesta ja vastarinnasta
-Kirja sisältää viisi artikkelia väkivallattomasta vastarinnasta. Tarkoitus ei ole tarjota mitään yleiskatsausta aiheeseen, vaan sen sijaan valottaa esimerkkien avulla erilaisten ympäristöjen ja tilanteiden kirjoja, joissa väkivallattoman vastarinnan lukuisilla menetelmillä näyttäisi olevan sijansa - ja ehkä myös missä niillä ei näyttäisi olevan. 60 sivua - 1998 - toim. Kaj Raninen - 20 mk.

Aseistakieltäytyjän maailma
-Mitä on pasifismi? Onko väkivalta välttämätöntä? Miksi ja miten kieltäytyä väkivallasta? Mihin sotaan Suomi varautuu? Onko aseettomuus avuttomuutta?... 200 sivua - 1989 - Juha Tuomikoski - 20 mk.

Nuoriso ja asevelvollisuus
-Kansainvälisen Rauhantoimisto (IPB) ja Sodanvastustajien Internationaali (WRI) järjestivät yhteistyössä Aseistakieltäytyjäliiton ja Suomen Rauhaliiton kanssa 29.11.-1.12.1985 kansainvälisen symposiumin "Nuoriso ja asevelvollisuus". Kirja sisältää symposiumissa pidetyt esitelmät. 288 sivua - 1988 - toim. Jouko Väänänen, Kimmo Kiljunen - 20 mk.

Kurikomppanian kirkonkellot
-Toisenlainen tarina jatkosodasta. Kirja seuraa aseistakieltäytyjien matkaa Suomenlinnasta Pelson soille. 240 sivua - 1996 - Uolevi Aho - 80 mk.

Antimilitaristinen pamflettisarja

Mielipidevangin opas
-Opas totaali kieltäytymistä harjoitsemiseksi. Kattava tietopaketti totaalin oikeusprosessista ja vankilaoista. 32 sivua - 3.painos lokakuu 1999 - toim. Kaj Raninen - 5 mk.

Sodalla on lapsen kasvot
-Vihko kertoo lasten käyttämisestä sotilaina eri puolilla maailmaa. Varovaisen arvion mukaan lapsisotilaita on tällä hetkellä maailmassa ainakin 300.000. Alle 18-vuotiaita sotilaita käytetään tällä hetkellä 36 aseellisessa konfliktissa, alle 15-vuotiaita 28:ssä. 16 sivua - toukokuu 1999 - Jarkko Saipio - 5 mk.

Salaisuus, joka vaatii elämän
-Mordechai Vanunu vuodatti tietonsa Israelin salaisesta ydinaseohjelmasta englantilaiselle Sunday Times-lehdelle. Hänet kidnapattiin Italiasta ja tuomittiin salaisessa oikeudenkäynnissä 18 vuodeksi vankeuteen. Vihko sisältää neljä tekstiä, jotka kertovat Vanunun tapauksesta ja Israelin salaisesta ydinaseohjelmasta. 24 sivua - syyskuu 1999 - toim. Robert Ryömä, Kaj Raninen - 5 mk.

Propagandan takaa
-Kolme tanskalaisen rauhantutkija Jan Öbergin tekstiä, joissa analysoidaan, mitä itse asiassa tapahtui Kosovossa viime keväänä - ja mitä tapahtui sen myötä koko maailmalle. 20 sivua - lokakuu 1999 - Jan Öberg - 5 mk.

Jugoslavian väkivallaton vallankumous
-Neljä tanskalaisen rauhantutkija Jan Öbergin tekstiä, joissa analysoidaan Jugoslavian muutosta ja alueen tulevaisuuden näkymiä. 24 sivua - 2001 - Jan Öberg - 5 mk.

Liity jäseneksi Aseistakieltäytyjäliittoon!

Aseistakieltäytyjäliiton jäseneksi voivat liittyä aseistakieltäytyjien lisäksi kaikki muutkin, jotka kannattavat sen periaatteita. Perusjäsenmaksu on tällä hetkellä 60 mk, alennettu maksu (palveluksessa oleville sivareille, totaali kieltäytyjille joiden oikeusprosessi on kesken ja kaikille maksuvuonna 22 vuotta tai vähemmän täyttävälle) 30 mk ja tukijäsenmaksu 100 mk.

Jäsenmaksuun sisältyy neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Sivari & Totaali -lehti, joka kertoo aseistakieltäytymisestä ja antimilitaristisesta toiminnasta eri puolilla maailmaa.

Tilaukset

Tilaukset lähetetään Aseistakieltäytyjäliiton toimistolle (yhteystiedot katso alla) Minimitilaus 20 mk, jos maksu ei ole tilauksen mukana. Postikulut lisätään hintaan. Maku tilille: Sampo 800017-750541

ASEISTAKIELTÄYTYJÄLIITTO RY
Rauhanasema, Veturitori, 00520 Helsinki
puh. 09-140427, fax 09-147297
akl@aseistakieltaytyjaliitto.fi
http://www.aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Hämeenlinna
PL 31, 13101 Hämeenlinna
akl.hml@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Pori
c/o Nortamonkatu 3 b 33, 28100 Pori
akl.pori@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Jyväskylä
PL 367, 40101 Jyväskylä
akl.jkl@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Rovaniemi
PL 72, 96101 Rovaniemi
akl.roi@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Tornio
c/o PL 72
96101 Rovaniemi

AKL-Turku
akl.turku@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL-Vaasa
PL 1, 65201 Vaasa
akl.vaasa@aseistakieltaytyjaliitto.fi

AKL:n sähköpostilista
akl-lista@kaapeli.fi
listalle liitytään lähettämällä viesti:
subscribe akl-lista osoiteeseen
majordomo@kaapeli.fi

War Resisters' International
5 Caledonian Road,
London N1 9DY, Britain
warresisters@gn.apc.org
http://www.gn.apc.org/warresisters